

Fugle & Natur

En guide til Vestjylland

Dansk Ornitologisk Forening i Ringkøbing amt

Fugle & Natur

En guide til Vestjylland

Fugle & Natur

En guide til Vestjylland

Tekstredaktion:

Leif Novrup & Egon Østergaard

Korttegning & illustrationer:

Jens Overgaard Christensen

Ringkøbing Amts Fugleliv nr. 9

Dansk Ornitologisk Forening, Ringkøbing amt

Fugle & Natur – En guide til Vestjylland

© Forlaget Dansk Ornitologisk Forening, Ringkøbing amt.
Hodsager 1992.

2. oplag 1993.

Redaktionsgruppe: Bo Daugård, Erik Enevoldsen, Leif Novrup og
Egon Østergaard.

Tekstredaktion: Leif Novrup og Egon Østergaard.

Forfattere: Jens Ballegaard (Hoverdal Pl., Velling Bugt), Niels Peter Brøgger
(Gludsted Pl., Nørlund Pl.), Jens Overgaard Christensen (Husby Sø & Nørre
Sø, Jegindø, Nissum Fjord), Peter Damgaard (Stadil Fjord, Ulfborg Pl. &
Stråsø Pl.), Bo Daugård (Høgildgård Pl. & Birkebæk Pl., Hørbylunde,
Søbyområdet, Troldmosen), Erik Enevoldsen (Hvide Sande Havn, Nr. Lyngvig
Fyr, Sandene, Vest Stadil Fjord, Værnengene, Tipperne & Nymindestrømmen),
Christian Hjorth (Vind Hede), Carsten Laursen (Gødstrup Sø, Høgildgård Pl. &
Birkebæk Pl.), Kaj Madsen (Stenholt Skov), Tage Madsen (Borris Hede, Dejbjerg
Pl., Lønborg Hede, Sdr. Grene, Påbøl & Hårkær Pl., Skjern Enge, Skjern Å
mundingen), Leif Novrup (Flyndersø, Handbjerg Strand, Rydhave Skov, Sønder
Lem Vig, Stubbergård Sø, Volstrup Skov), Jørgen Nørgård (Klosterhede Pl.),
Ole Olesen (Ndr. Feldborg Pl., Sdr. Feldborg Pl.), Niels Ulrich Pedersen
(Husby Sø & Nørre Sø, Vandkraftsøen, Venø), Peter Pedersen (Hellegård Ådal,
Kilen), Stig Steffensen (Munklinde Mose), Eigil Thomasen (Klægbanken),
Allan Kjær Villesen (Ferring Sø, Gjeller Sø, Harbøre Tange, Horn Sø, Plet
Eng, Vejby Klit, Vesperne), Egon Østergaard (Stoubæk Krat).

Fotos: Jens Ballegaard (95, 140), C. H. von Blücher (49), Jens Overgaard
Christensen (19, 30, 33, 34, 46, 64, 65, 68, 69, 76, 94, 133), Erik Enevoldsen
(44, 84, 91, bagside), Christian Hjorth (142), Carsten Laursen (28), Leif Novrup
(113), Ole Olesen (79, 81, 108, 117, 124), Allan Kjær Villesen (73), Bert Wiklund
(forside), Egon Østergaard (57, 137).

Korrektur: Eigil Thomasen

Udgivet med støtte fra Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Øvrige bidragydere: Aulum-Haderup kommune, Cheminova Agro A/S,
E. M. Dalgas's mindelegat, Ikast kommune, Ringkøbing kommune og
Vinderup kommune.

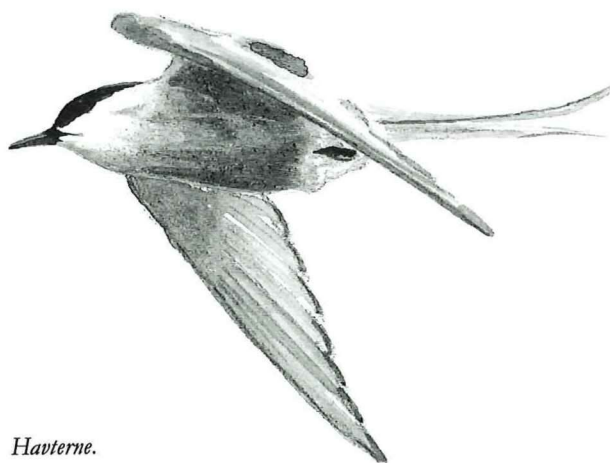
Tryk: Gullanders Bogtrykkeri a-s, Skjern

ISBN 87-982478-9-1

ISSN 0902-7025

Indhold

Forord	7
Lokaliteter	8
Indledning	11
Lokalitetsbeskrivelser	13
Supplerende litteratur	146

Havterne.

Brusbane.

Forord

Dansk Ornitologisk Forening i Ringkøbing amt kan i år fejre 20 års jubilæum, idet lokalafdelingen blev stiftet i oktober 1972. Dette markeres med udgivelsen af »Fugle & Natur – En guide til Vestjylland«. I de 20 år har amtets ornitologer studeret fuglene og deres levesteder og herved indsamlet et meget stort materiale, som fremlægges i form af denne bog.

Bogens enkelte afsnit er skrevet af lokalkendte ornitologer, der hver især har et meget stort kendskab til de beskrevne lokaliteters særpræg og værdier.

Interessen for at se på fugle i naturen er steget stærkt i de sidste årtier. Vi håber derfor, at bogen vil give andre mulighed for at kunne få del i den glæde og oplevelse, det er at iagttage fuglelivet, og at den samtidig vil være med til at øge interessen for beskyttelsen af fuglene og deres levesteder.

Ringkøbing amt har en lang række naturperler, som er et besøg værd. Bogen gennemgår et halvt hundrede af disse naturområder. Nogle kendte og store, andre små og ukendte. Bogen kan bruges både af turisten, der ønsker et

indtryk af den specielle vestjyske natur, af den almindeligt naturinteresserede, der ønsker at udvide kendskabet til landsdelen samt af den specielt fugleinteresserede, der ønsker et større udbytte af fugleturen.

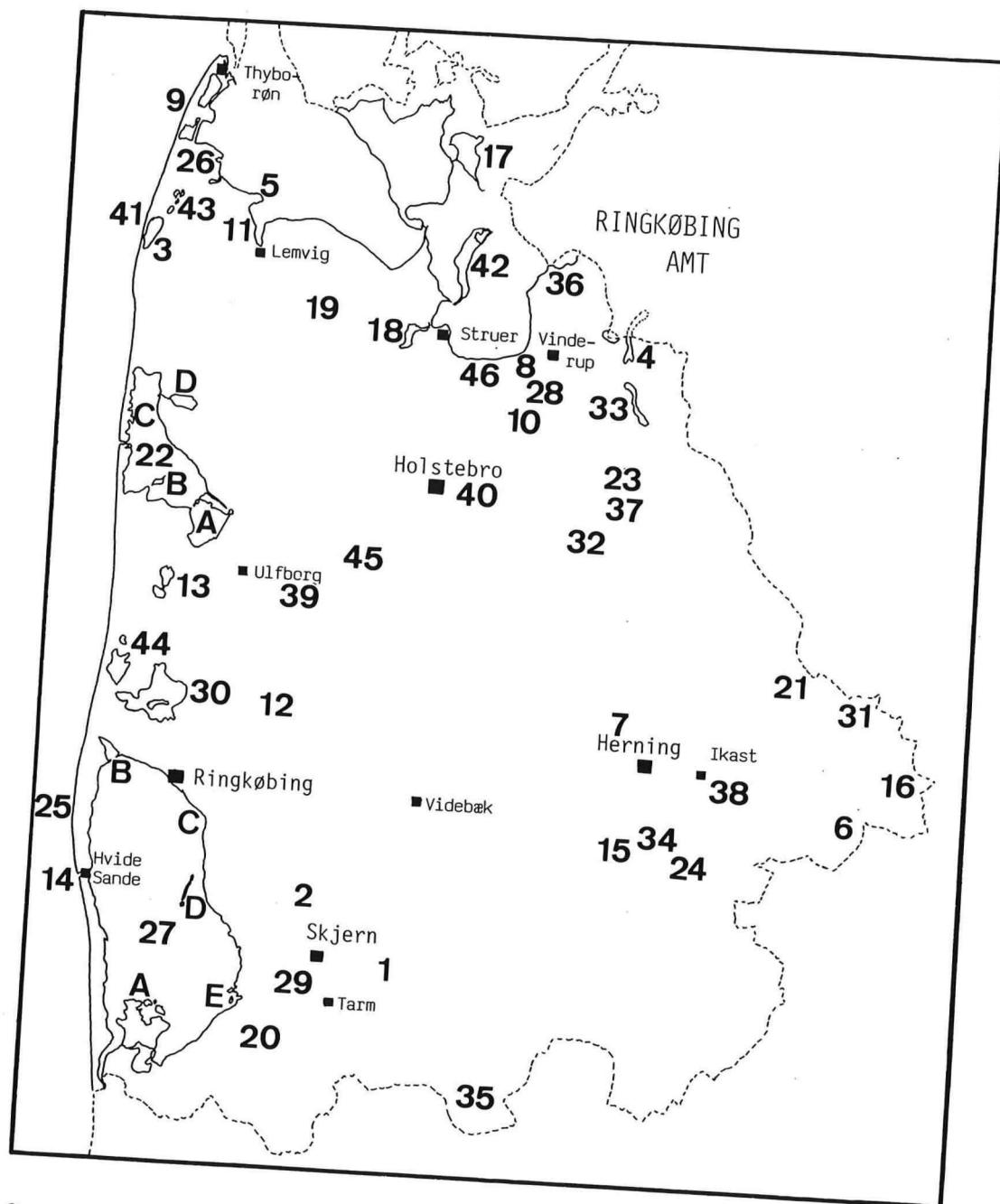
Ringkøbing amt er et stort amt og specielt derved, at det indeholder landskabstyper fra både næstsidsite istid (bakkeøer), sidste istid (Limfjordslandet) og fra smeltevandstiden (hedesletter). Desuden findes fra Harboøre Tange i nord til Ringkøbing Fjord i syd den særprægede Vestkyst med klitlandskaber og store fjorde indeholdende de meget vigtige internationale fuglebeskyttelsesområder.

Bogen er blevet til ved økonomisk støtte udefra. Vi udtrykker her vor hjerteligste tak til alle bidragyderne, med en særlig stor tak til Skov- og Naturstyrelsen som hovedbidragyder. Dette har gjort, at bogen kan udkomme i denne form.

Hodsager & Sevel, juli 1992

Egon Østergaard & Leif Novrup

Lokaliteter

1. Borris Hede	13
2. Dejbjerg Plantage	16
3. Ferring Sø	18
4. Flyndersø	21
5. Gjeller Sø	23
6. Gludsted Plantage	25
7. Gødstrup Sø	27
8. Handbjerg Strand	30
9. Harboøre Tange	32
10. Hellegård Ådal	36
11. Horn Sø	38
12. Hoverdal Plantage	40
13. Husby Sø & Nørre Sø	43
14. Hvide Sande Havn	46
15. Høgildgård & Birkebæk Plantager	48
16. Hørbylunde	52
17. Jegindø	54
18. Kilen	56
19. Klosterhede Plantage	58
20. Lønborg Hede	61
21. Munklinde Mose	63
22. Nisum Fjord	65
A Felsted Kog	67
B Fjandø	68
C Klittangen & Bøvling Fjord	71
D Indfjorden	76
23. Nordre Feldborg Plantage	78
24. Nørlund Plantage	80
25. Nørre Lyngvig Fyr	83
26. Plet Enge & Hygum Nor	86
27. Ringkøbing Fjord	89
A Værnengene, Tipperne & Nymindestrømmen	89
B Sandene	93
C Velling Bugt	95
D Klægbanken ved Halby	96
E Skjern Å munden	98
28. Rydhave Skov	100
29. Skjern Enge	102
30. Stadil Fjord	105
31. Stenholt Skov	107

32. Stoubæk Krat	110
33. Stubbergård Sø	112
34. Søby Sø & Brunkulslejer	115
35. Sønder Grene, Påbøl & Hårkær Plantager	119
36. Sønder Lem Vig	121
37. Sønder Feldborg Plantage	124
38. Troldmosen & Storå Enge	126
39. Ulfborg & Stråsø Plantager	128
40. Vandkraftsøen	130
41. Vejlby Klit	132
42. Venø	134
43. Vesperne & Vrist Enge	136
44. Vest Stadil Fjord	139
45. Vind Hede	142
46. Volstrup Skov	144

Engpiber.

Indledning

»Fugle & Natur – En guide til Vestjylland« er tænkt som en håndbog for den, der ønsker at opleve den vestjyske natur på tæt hold.

Udvælgelsen af lokaliteterne har været vanskelig, idet antallet af spændende naturområder langt overstiger mulighederne for denne bog. Der er lagt vægt på, at der både er kyst- og indlandsområder med, og at de enkelte områder har naturmæssige kvaliteter.

At opleve naturen

Det fulde udbytte af en tur får man normalt om morgenen, hvor både pattedyr og fugle er mest aktive, men aftenene kan også give gode oplevelser. Midt på dagen hviler de fleste dyr sig og søger da ofte fred og ro på steder, hvor de vanskeligt iagttages.

Man får størst glæde af en fugletur, hvis man medbringer en kikkert. På den måde kommer man tæt på fuglene uden at forstyrre dem. De fleste fugle er meget følsomme over for uro i yngletiden, så vær forsigtig. I træktiden kan gæs, ænder og vadefugle ses i stort antal. Især om foråret, hvor der ikke drives jagt på dem, er de tillidsfulde og kan ses på tæt hold. Undgå at jage flokke op, da fuglene har travlt med at æde sig tykke og fede, inden trækket fortsættes.

Hvor må man gå?

Mulighederne for at færdes i naturen er fastsat i Mark- og Vejfredsloven og Na-

turbeskyttelsesloven fra 1992. Ved færdsel på privat grund eller vej vil det dog ofte trods en lovfæstet ret være en god ide at kontakte ejeren og spørge om lov. Det vil som regel være positivt.

Private skove: Hvis der er lovlig adgang dertil, må man gå på stier og anlagte veje og cykle på befæstede stier og anlagte veje. Der er kun adgang mellem kl. 7 og solnedgang. Ophold må ikke finde sted nærmere end 150 meter fra beboelses- og driftsbygninger. I skove under 5 ha kan ejeren dog ved skiltning indskrænke færdselsretten, hvis den generer den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen, generer privatlivets fred, eller hvis der er behov for beskyttelse af plante- og dyreliv.

Offentlige skove: Her må man færdes overalt og døgnet rundt.

For alle skove gælder følgende:

- Hunde skal føres i snor.
- Adgangen kan forbydes på dage med jagt eller skovningsarbejde.
- Offentlighedens adgang må ikke forhindres eller vanskeliggøres.

Strande og andre kyststrækninger: Er åbne for færdsel til fods, kortvarigt ophold og badning. Fra 1. april - 30. september skal hunde føres i snor. På private arealer må ophold ikke finde sted nærmere end 50 m fra beboelsesbygninger.

Udyrkede arealer: Omfatter bl.a. heder, moser og strandenge, men ikke de dyrkningsfrie bræmmer langs søer og vandløb. Hvis arealet er uhegnet, og der er adgang til området på lovlig vis, er færdsel og ophold tilladt. På private arealer gælder dette dog kun mellem kl. 7 og solnedgang, ligesom ophold ikke må ske nærmere end 150 m fra beboelses- og driftsbygninger.

For alle udyrkede arealer gælder følgende:

- Hunde skal føres i snor.
- Adgangen kan forbydes på dage med jagt eller landbrugsarbejde.

Veje og stier: På anlagte veje og befæstede stier i det åbne land må man gå og cykle. Ejeren kan dog i lighed med reglerne for private skove under 5 ha indskrænke færdselsretten ved skiltning. På dage med jagt og intensivt landbrugsarbejde kan færdselsretten ligeledes ophæves.

Lokalitetsbeskrivelsen

Hvert område er beskrevet efter følgende model:

Beliggenhed:

Beliggenhed i forhold til nærliggende by, så området let findes på et almindeligt vejkort.

Beskrivelse:

Beskrivelse af områdets naturforhold (tilblivelseshistorie, naturtype, nuværende tilstand m.m.). Kulturhistoriske

forhold er beskrevet, hvor det er relevant.

Adgangsforhold:

Der beskrives adgangsmuligheder og gode steder, hvorfra området kan overskues () samt parkeringsmuligheder (P). For visse områder gives også turforslag. I nogle tilfælde foregår færdslen på private veje og ejendomme, så vis hensyn og vær i øvrigt bekendt med adgangsreglerne, som beskrevet ovenfor.

Fugleliv:

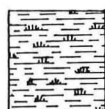
Under »Ynglefugle« beskrives et karakteristisk udvalg af de fuglearter, der yngler eller træffes i yngletiden. For nogle områder beskrives enkelte arter og for andre områder artsgrupper.

Under »Trækfugle« beskrives et udvalg af arter, der træffes uden for yngletiden.

Kort:

Til hvert område er der et oversigtskort, som viser adgangsveje, P-muligheder og gode udsigtspunkter. Stier og mindre veje er markeret med stiplede linier.

Signaturforklaring:

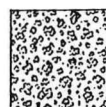
Eng/
mark

Nåleskov

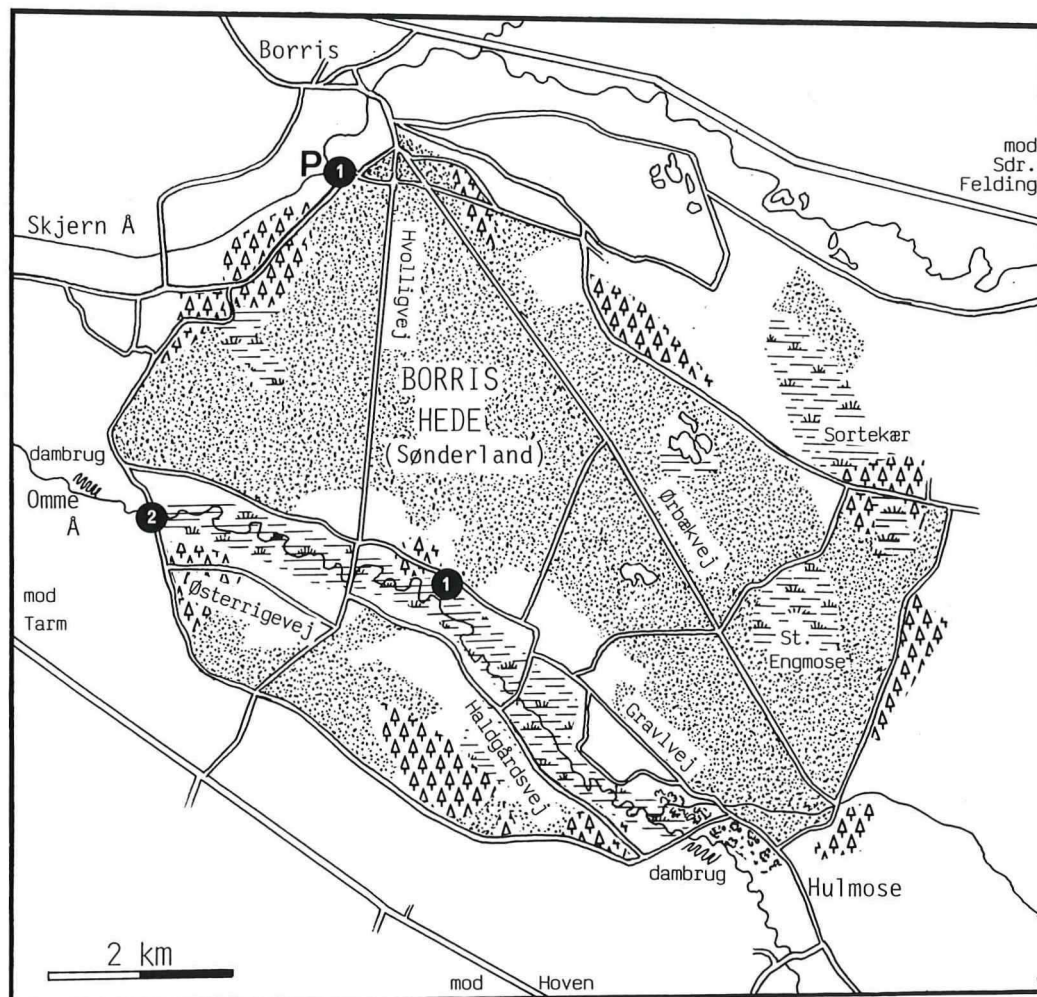

Hede

Løvskov

Borris Hede

Beliggenhed

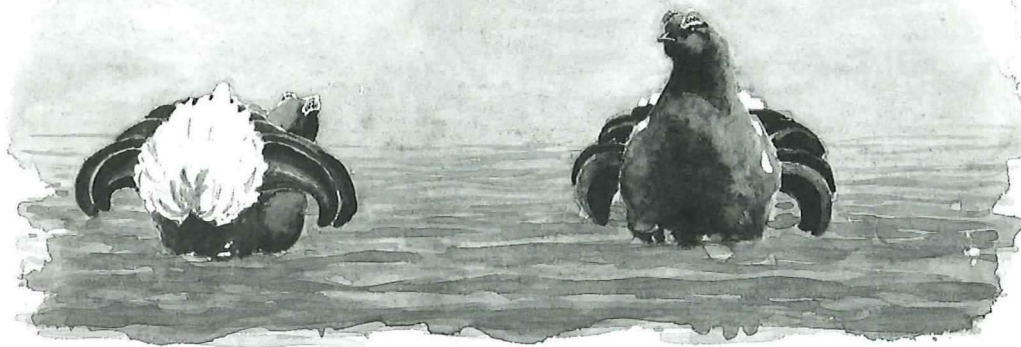
10 km øst for Skjern og Tarm mellem Borris og Sdr. Felding.

Beskrivelse

Borris hede er et militært skydeterræn, og heden bærer meget præg af de militære aktiviteter. Området omfatter

4.720 ha. Det storslåede hedeslette-landskab er fladt og åbent med enkelte indlandsklitter. Tør hede veksler med hedemoser og rummer de karakteristiske planter.

Den sydlige del af området gennemskæres af den uregulerede Omme Å. Ådalen og de sydlige dele blev opkøbt af

Urkeleke.

forsvaret i 1953. Siden har ådalen ligget upåvirket af dyrkningsindgreb. Store dele er bevokset med pilekrat og rørskov. Det areal, der opkøbtes i 1953, omfattede en del gårde og landbrugsjord. Gårdene er nedrevet, men haverne træer giver landskabet variation, og den tidligere landbrugsjord er bevokset med græs og buske, så den udgør et overdrevslandskab.

Der er flere småplantager, mest i landskabets udkanter, og i det sydøstlige hjørne findes et oprindeligt egekrat.

På grund af de militære skydninger er der ofte brande på Borris Hede, og derfor finder man både områder med ung og gammel lyng. Det er ikke, som på mange andre heder, nødvendigt at forny lyngen med plejeforanstaltninger.

Borris Hede er fredet og opkøbt af staten og krigsministeriet i 1902 for at bevare en større strækning urørt til oplysning om hedens naturforhold. Det er således en af de ældste fredninger i Danmark.

Adgangsforhold

Adgang til det militære skydeterræn kan fås ved henvendelse til militærets administrationskontor (P1), som giver en terræntilladelse, hvis der ikke er skydning i området. Her kan man også få en folder, som fortæller om området. Den er forsynet med et godt kort, så man kan orientere sig i det store område.

Det fuglemæssigt mest spændende område er Ørbækvej, som fører gennem

det storslåede hedelandskab. Herfra bør man følge Gravlvej eller Hældgårdsvej langs Omme Å. På Gravlvej er der øst for Hvolligvej et skilt, som viser til »Udkigget«(1). Et sted som bør besøges. Østerrigevej er også fuglemæssigt interessant, og fra Ringvejen har man et godt overblik over ådalen ved Vestbroen (2).

Fugleliv

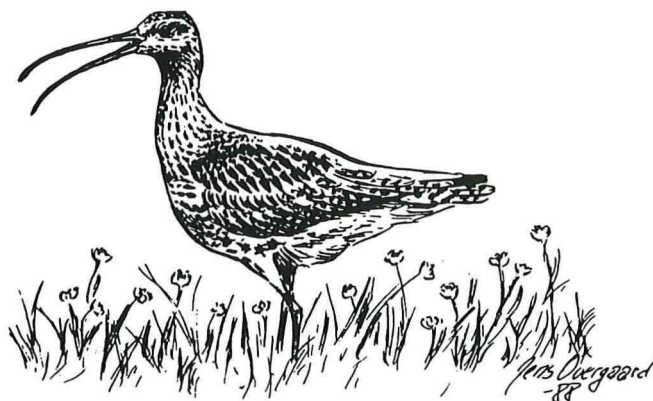
Ynglefugle: Lille lappedykker, gravand og krikand (en halv snes par, hvilket er mange). Knopsvane enkelte par. Spurvehøg, musvåge og tårnfalk yngler årligt, mens duehøg kun træffes visse år.

Urfuglen forsvandt fra Borris Hede i 1980, efter at der i slutningen af 1960'erne taltes 50 spillende kokke. Den sjældne tinksmed var tidligere repræsenteret med 6-7 par, men der er nu kun

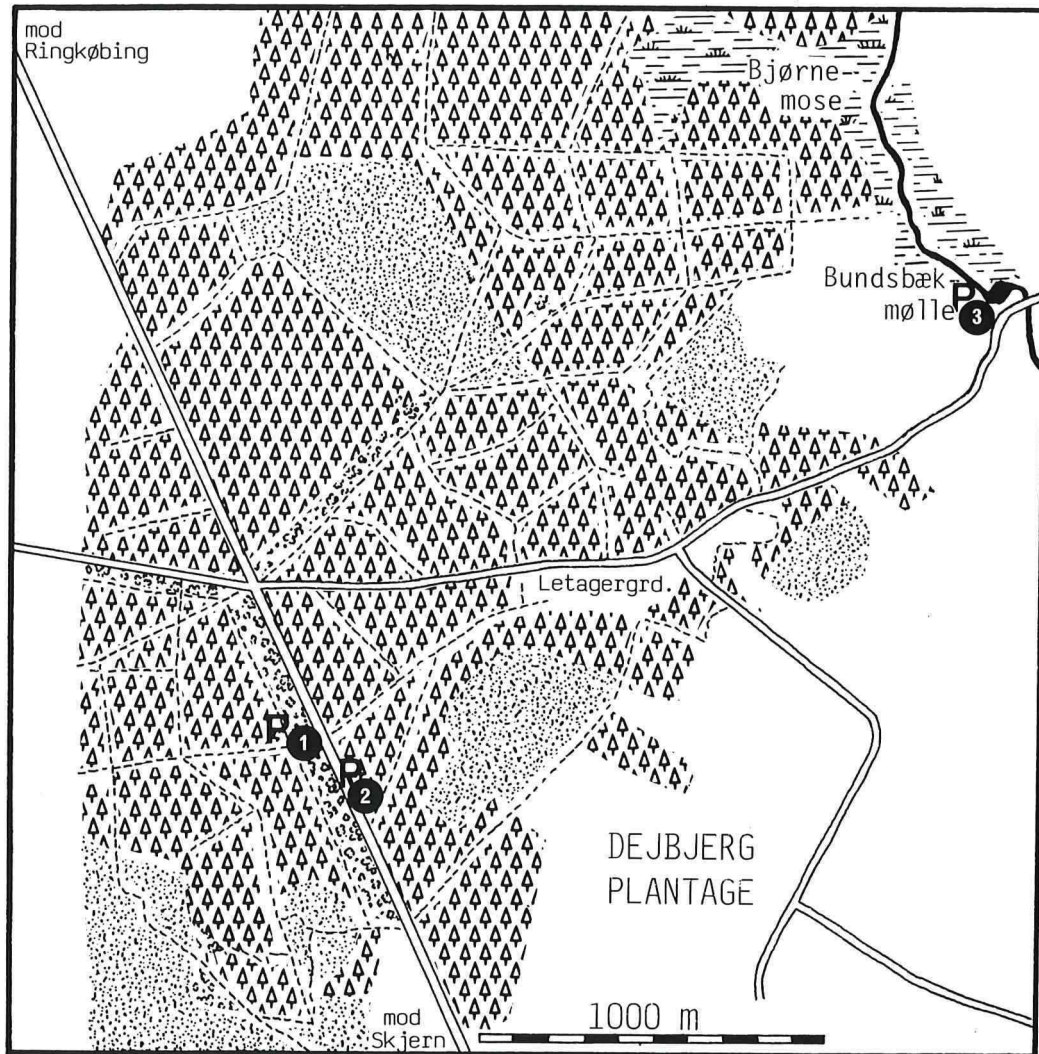
3-5 par. Den store regnspove er et karakteristisk indslag i yngletiden med op til 10 par. I 1960'erne ynglede der max. 35 par, men arten gik tilbage og stabiliserede sig på det nuværende antal par.

Grønspætte ses på heden, men den er ikke fundet ynglende siden 1978. Sortspætten er måske under indvandring. Vendealsen ynglede tidligere med op til 13 par i opsatte redekasser, men i 1991 var der kun 3 par. Rødrygget tornskade og stor tornskade træffes med 5-7 par årligt. Desuden er der en lang række almindelige hede- og skovfugle.

Trækfugle: I ådalen fouragerer fiskehejre, og om vinteren ses troldand, hvinand og stor skallesluger i åen. I januar-februar ses op til 200 rastende sangsvaner. Havørn og fiskeørn ses årligt, og der er enkelte iagttagelser af oversomrende trane.

Dejbjerg Plantage

Beliggenhed

6 km nord for Skjern.

Beskrivelse

Dejbjerg Plantage består af ca. 500 ha plantage og ca. 250 ha hedearealer. Det

er overvejende en nåletræsplantage med rester af den tidligere Dejbjerg Hede. Et par steder finder man rester af gamle egekrat, og der er plantet løvtræer langs flere af vejene. Dette giver plantagen en afvekslende karakter.

De ældste dele er anlagt i årene fra 1903 til 1915, og man finder således både ung og ældre plantage. I plantagen ligger en mindre opstemmet sø, Bjørnemosen, der gennemstrømmes af Bundsbæk Møllebæk. Der er rester af rakkerbosættelser fra sidste århundrede i plantagen, og der er rejst en mindesten, hvor det sidste rakkerhus blev nedrevet i 1932. Rakkerne var »almindelige« danskere, men de tilhørte samfundets laveste lag. De ernærede sig i 1800-tallet ved at flå selvdøde dyr på landet og i byerne som natmænd ved at tømme latriner mv. Mange havde ikke fast bopæl, og i alderdommen havnede de derfor på fattiggårdene.

Dele af Dejbjerg Hede og Bjørnemosen er fredet.

Adgangsforhold

Dejbjerg Plantage er privat og ejes af Hedeselskabet. Ved Skjern-Ringkøbing vejen ligger to parkeringspladser (P1 og P2), hvorfra der er adgang til plantagen.

En anden mulighed er at køre til den

gamle vandmølle, Bundsbæk Mølle (P3), der i dag er indrettet som museum. Herfra fører en natursti gennem Bjørnemosen til plantagens afmærkede stisystem.

En tredje mulighed er at benytte en parkeringsplads ved refugiet ved Lem-Hanning vejen nord for området. Herfra går en afmærket natursti over Dejbjerg Hede gennem plantagen til Bundsbæk Mølle. Stien er ca. 3 km lang og går gennem et stort, flot hede- og plantagelandskab.

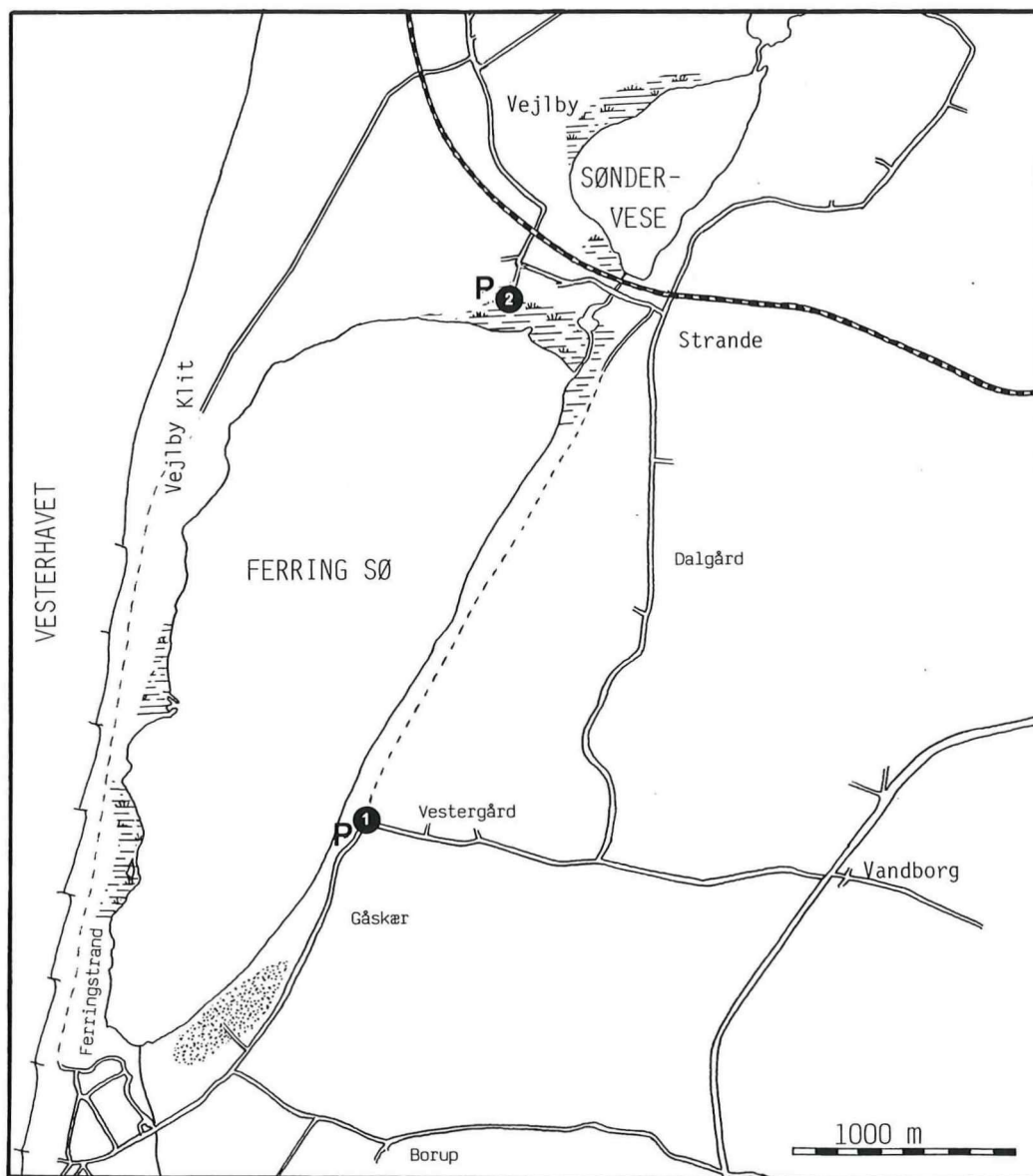
Fugleliv

Ynglefugle: Nær vejen til Bundsbæk Mølle findes en fiskehejrekoloni med ca. 30 reder. Ud over almindelige nåleskovsfugle yngler duehøg, dobbeltbekkasin, skovsneppe, rødrygget tornskade, grønspejtte, misteldrossel og gråsisken. Der er flere iagttagelser af sortspejtte og ravn.

Trækfugle: I Bjørnemosen og ved mølledammen ses svaleklire og mudderklire.

Ferring Sø

Beliggenhed

10 km vest for Lemvig nær Vesterhavet.

Beskrivelse

Ferring Sø er på 320 ha og brakvandet. Den er dannet på tidligere havbund ved

Bjergænder. En flok hunner og en enkelt han midt i billedet.

landhævning og aflejring af strandvolde og klitter, der som en smal landtange adskiller søen fra havet. Langs vestsiden af søen er der en smal strandeng. Der er kun mindre rørskovsområder, mest i nord og sydøst. Syd for søen er der et område med hedevegetation og spredt bebyggelse, og på sydøstsiden findes et tidligere grusgravsområde med interessante vandhuller.

Øst for søen er der stejle, græsklædte skrænter, som markerer stenalderens klintekyst. Mellem skrænterne og søen er der et smalt engområde. Nordøst for søen omkring afløbet er der et større engområde, som specielt i forbindelse med oversvømmelser i foråret er interessante. Nord for søen ses afvandede

engområder, som mod vest går over i et stort sommerhusområde.

Søen er blandt de mest forurenede i landet med meget ringe sigtedybde og kun lidt bundvegetation.

Adgangsforhold

Fra Vandborg kører man mod vest. I knækket nord for gården Gåskær er der et højtliggende udsigtspunkt med mulighed for at parkere 2-3 biler (P1). Herfra kan anbefales en gåtur ad den afmærkede sti langs skrænten mod nord, hvorved man vil komme på bedre hold af dykænderne, som normalt ligger nordligere. Lidt syd for Gåskær kan grusgravshullerne og heden overskues fra vejen. En gåtur på tangen mellem

havet og søen fra enten Ferring Strand i syd eller Vejlbj Klit i nord kan ligeledes anbefales.

Kører man fra Strande mod vest, kan engområderne nord for søen overskues fra vejen. Fra P-pladsen (P2) ved nordenden af søen har man et godt overblik over den nordlige del af vandarealet.

Fugleliv

Ynglefugle: Kun få par blishøns og gråænder samt et enkelt par knopsvaner. På engene yngler viber og rødben.

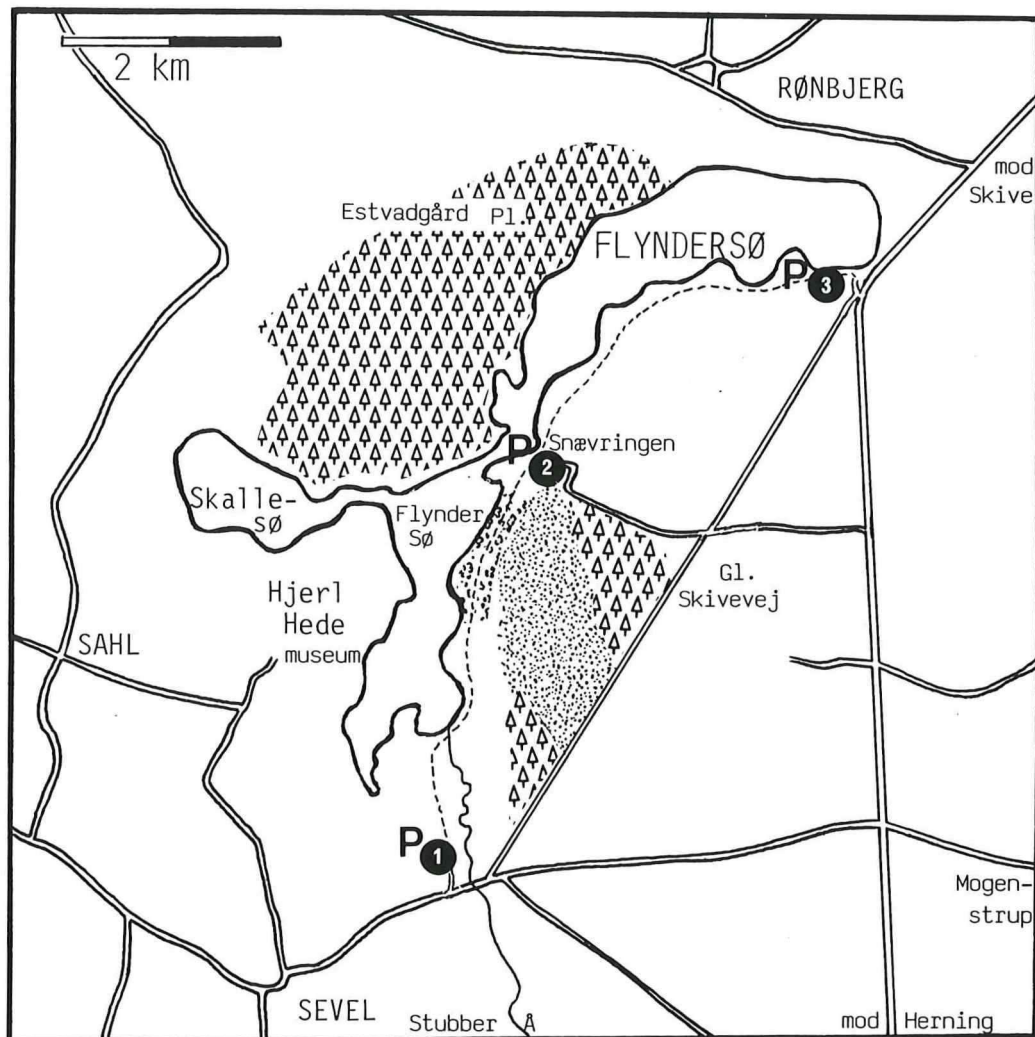
Trækfugle: I vintermånederne huser søen først og fremmest et stort antal dykænder – op til 1.000 hvinænder, fle-

re hundrede taffelænder og bjergænder, færre troldænder samt ofte enkelte ederfugle, havlitter, sortænder og fløjlsænder. Også pibesvane, sangsvane og stor skallesluger ses i mindre antal. Søen er i denne tid overnatningsplads for nogle tusinde måger, især stormmåger og sølvmåger.

I træktiderne ses specielt i nordøstenden en del brushøns og hvidklirer samt enkelte svaleklirer og mudderklirer, og på de afvandede enge raster hejler. Om foråret er der desuden gode muligheder for at se atlingænder og skeænder på engene i nordøst eller i grusgravshullerne i sydøst.

Flyndersø

Beliggenhed

10 km sydvest for Skive.

Beskrivelse

Flyndersø ligger i en tunneldal nær isens øst-vestgående stilstandslinie un-

der sidste istid. Da isen trak sig tilbage, lå der visse steder store isblokke tilbage – såkaldte dødisblokke. Smeltevandet aflejrede sand og grus over disse, der langsomt smeltede bort. Der opstod herved mere eller mindre cirkelforme-

de huller i terrænet. Dødishullerne har her i tunneldalen ligget så tæt, at en del af dem senere blev forbundet med hinanden og dannede Flyndersø og Stubbergård Sø (se også s. 112).

Med sine 8 km i længden og et areal på 420 ha er Flyndersø landets største hedesø. Den er flere steder 6-7 meter dyb.

Langs søens østbred er der egekrat, som menes at være en rest af den oprindelige bevoksning efter istiden. På vestsiden ned mod søen ligger Estvadgård Plantage, der overvejende består af nåletræer, men med spredte løvtræbevoksninger. På den sydlige del af vestsiden ligger frilandsmuseet Hjerl Hede. Søen er meget næringsrig, da den modtager forurenede vand fra Stubbergård Sø. Kun få steder langs søen findes der lidt rørbevoksning.

Søen og dens omgivelser – ca. 1.700 ha – er fredet.

Adgangsforhold

Ifølge fredningskendelsen er der offentlig adgang i hele det fredede område for gående, cyklende og ridende ad eksisterende stier og veje.

Man når lettest søen fra østsiden. Her er der 3 muligheder. Langs hele østsiden er der en smuk natursti fra P-pladsen (P1) i syd over Snævringen (P2) til P-pladsen (P3) ved den nordlige ende.

Vestsiden er mere utilgængelig, men

man kan dog få adgang til den sydligste del ved at løse billet til Hjerl Hede, hvorfra man kan gå til søen.

Fugleliv

Ynglefugle: En meget stor bestand af toppet lappedykker – op mod 100 par. Desuden yngler bl.a. skarv, knopsvane, gravand, gråand, vandrikse, vibe og dobbeltbekkasin. Ved Stubber Å træffes isfugl.

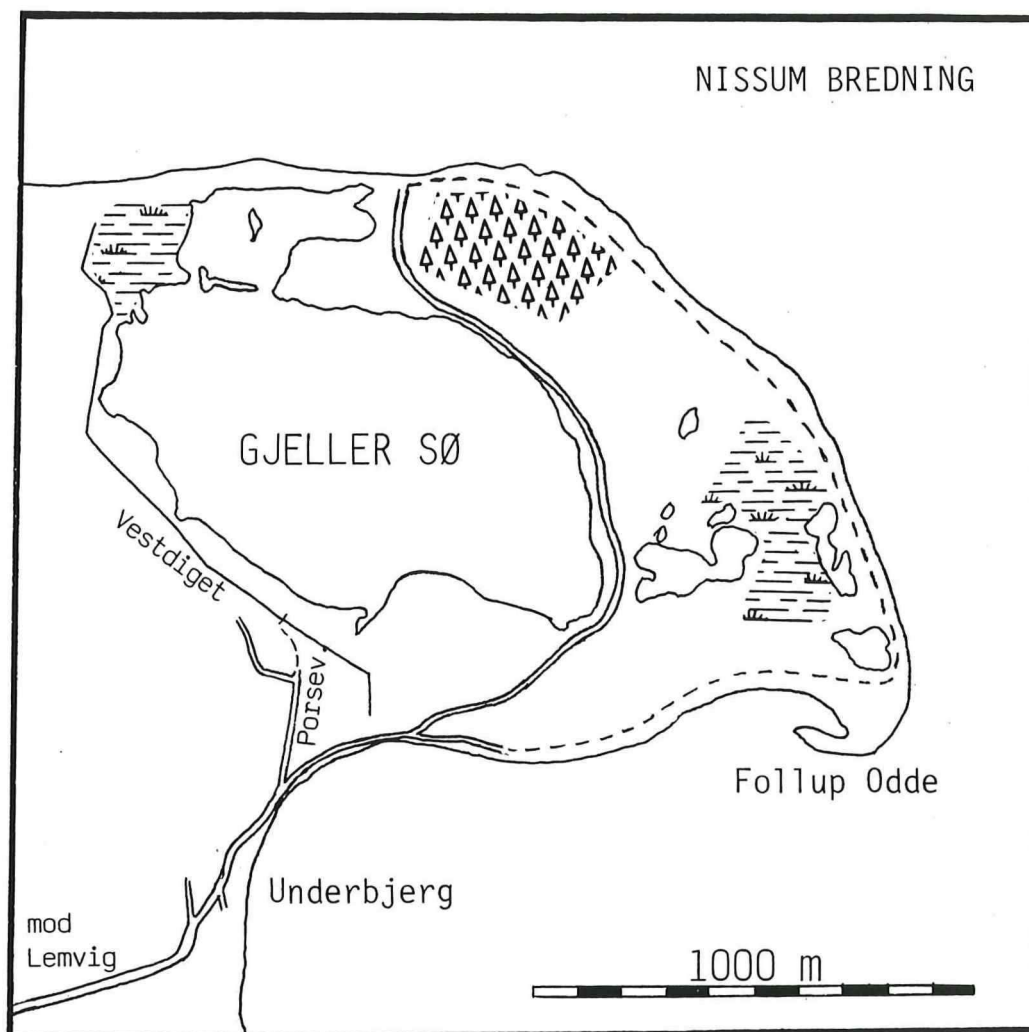
I ådalene yngler rødrygget tornskade. I skovene langs søen findes alle almindelige småfugle med bl.a. halemejse og dompap. Desuden er der duehøg, spurvehøg, musvåge og tårnfalk samt en pæn bestand af skovhornugle. Lige øst for landevejen ved søens nordende yngler op til 5 par nattergale samt græshoppesanger.

Trækfugle: Søen, der er EF-fuglebeskyttelsesområde, er udpeget på grund af de store rastende flokke af andefugle og skalleslugere. Således er der ved vintertællinger talt op til 1.400 gråænder og 1.200 skalleslugere.

Af øvrige rastende fugle kan nævnes skarv, fiskehejre, sangsvane, pibeand, krikand, taffeland, troldand og hvinand. Desuden i mindre antal blå kærhøg, fiskeørn, mudderklire og fjordterne.

Ved åerne både syd og nord for søen ses isfugl og vandstær.

Gjeller Sø

Beliggenhed

På Gjellerodde 5 km nord for Lemvig.

Beskrivelse

Gjellerodde er et smukt eksempel på en krumoddedannelse på gammel hævet

havbund, næsten som Grenen ved Skagen i miniformat. Landskabet er lavt og fladt med »bølger« fra tidligere tiders strandvolde. Vegetationen domineres af revling- og lynghede. Mod nord er der dog små plantager af bjergfyr. Gennem

tiderne er der afsnøret en række strand-søer, en proces som også i dag fortsætter ved Follup Odde.

Den største afsnøring er brakvands-søen, Gjeller Sø, på ca. 60 ha. Søen er et naturvidenskabeligt interesseområde med en veludviklet bundvegetation, bl.a. med en meget sjælden kransnåleart. Området er også EF-fuglebeskyttelsesområde.

Adgangsforhold

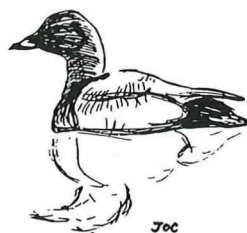
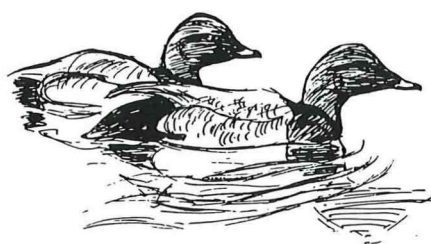
Der er adgang for gående færdsel i hele området og for kørende på de viste veje. Det meste af søen kan overskues fra vejen langs øst og nordøstsiden af søen. Størst udbytte vil man dog oftest have ved at gå ind med Porsevej, fortsætte

ligeud ad markvejen til kanalen og gå over overgangen til Vestdiget, hvorfra fuglene kan ses på nærmere hold.

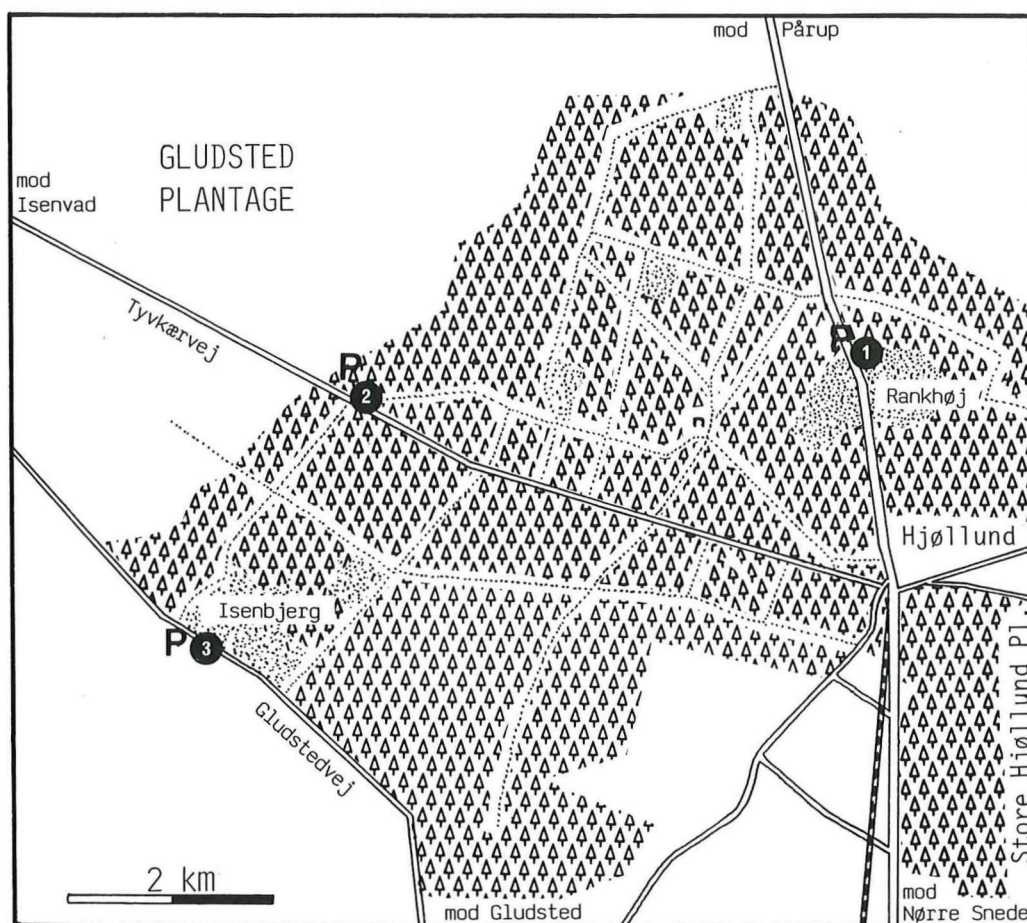
Fugleliv

Ynglefugle: Et par små hættemågekolonier samt enkelte par toppet lappedykker, knopsvane, gråand og blishøne.

Trækfugle: I vintermånederne ses ofte mange dykænder som taffeland, troland og bjergand samt et mindre antal af hvinand. Der er også mange blishøns. Regelmæssigt ses også toppet lappedykker, pibesvane, sangsvane, flere arter af svømmeænder samt lejlighedsvis nordisk lappedykker og lille skallesluger.

Gludsted Plantage

Beliggenhed

10 km sydøst for Ikast.

Beskrivelse

Gludsted Plantage, der er statsejet, er 3.424 ha stor og administreres af Palsgård Statsskovdistrikt. Området består af nåletræer i forskellige aldre og med

flere store åbne områder, hvoraf nogle er lyngarealer. I den nordligste del ligger Rankhøj (87 m.o.h.). Det er et 90 ha stort hedeområde, der blev fredet i 1954. I den sydvestligste del af skoven ligger bakkeøen Isenbjerg (102 m.o.h.), der sammen med det omkringliggende hedeareal ligeledes blev fredet i 1954. Det fredede areal udgør 122 ha.

Adgangsforhold

Til den nordligste del er der adgang fra Vejle-Viborg vejen få km syd for Pårup. Der er flere vigepladser og en større rasteplass ved Rankhøj (P1).

Til den sydvestligste del af skoven er der adgang fra Tyvkærvej (P2), der går fra Isenvad til Hjøllund.

Bakkeøen Isenbjerg nås ved i Isenvad at køre ad Overisenvej og videre ad Gludstedvej til P-pladsen (P3).

Fugleliv

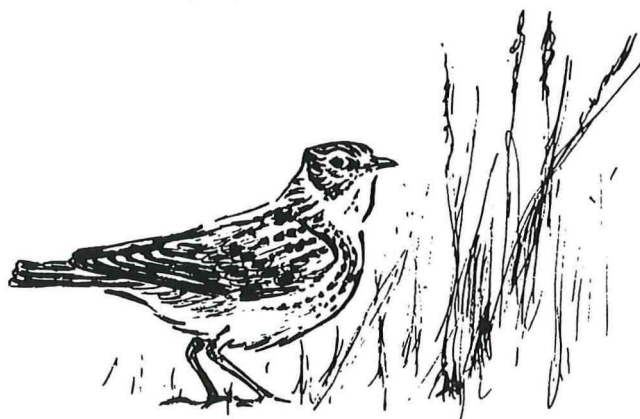
Ynglefugle: Ud over de almindelige nåletræsarter yngler bl. a. skovhornugle,

natravn, hedelærke, rødstjert, misteldrossel, rødrygget tornskade, lille korsnæb, gråsisken og dompap. På Rankhøj yngler også engpiber og bynkefugl. Af rovfugle findes duehøg, spurvehøg og musvåge.

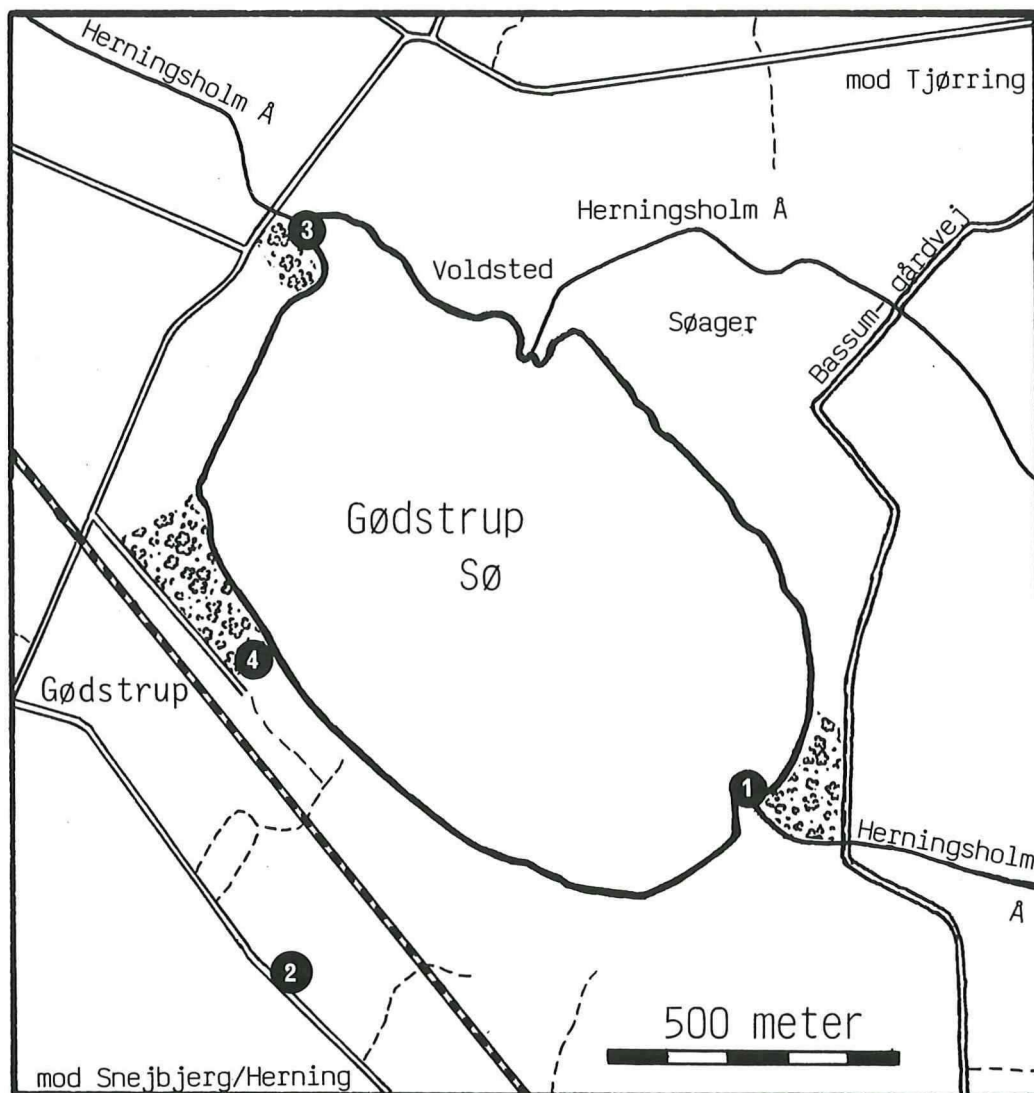
Desuden træffes af og til grønspe, sortspe, kernebid og broget fluesnapper.

Der er gode muligheder for at høre hedelærken ved (P2) og i området nordøst herfor. Ligeledes træffes den i lysningerne syd for Tyvkærvej.

Natravnene opleves bedst en stille og lun aften i juni eller juli, hvor de kan høres på lang afstand fra Tyvkærvej.

Gødstrup Sø

Beliggenhed

2 km vest for Tjørring ved Herning.

Beskrivelse

Gødstrup Sø er en meget forurenet sø, der i adskillige år har virket som et na-

turligt slambassin for den stærkt forurenede Herningsholm Å. På grund af enorme slamaflejringer er tilløbet næsten blokeret om sommeren, når vandstanden er særlig lav.

Ved åens indløb i søen er der en lille

Herningsholm Ås indløb i søen.

skov, der overvejende består af løvtræer samt en smule rørskov. Også ved åens udløb fra søen er der rørskov, og der er endvidere ældre løvtræer omkring restaurant »Sølund«. Umiddelbart syd for »Sølund« er der tillige en lille granplantage. Ved den nordlige ende af søen ved åens udløb, ligger det såkaldte »Voldsted«, der er resterne af et gammelt befæstningsanlæg. Herfra strækker et smukt engareal sig videre mod nord til Skibbild.

Adgangsforhold

I den nordlige ende af Tjørring drejer man mod vest ad Brogårdvej, der senere skifter navn til Bassumgårdvej. Ved broen, hvor Herningsholm Å løber un-

der vejen, kan man parkere og fortsætte til fods ad en sti til selve søen (1).

Man kan fortsætte rundt om søen ad Bassumgårdvej, til man kommer over jernbanen. Straks herefter drejes til højre mod Gødstrup by. Fra vejen har man en flot udsigt til søen (2). En halv kilometer efter byen når man til åens udløb fra søen (3), hvor man kan parkere i vejsiden. Her er en flot udsigt over engarealet.

Fugleliv

Selv om søen er forurenet opholder mange fugle sig her i længere eller kortere tid.

Ynglefugle: I området omkring Herningsholm Ås indløb i søen (1) kan man

se de mest almindelige småfugle. Ved søbredden træffes rørsanger og rørsurv. Ved restaurant »Sølund« (4) kan man se på familielivet hos gravanden, der har en god bestand i området.

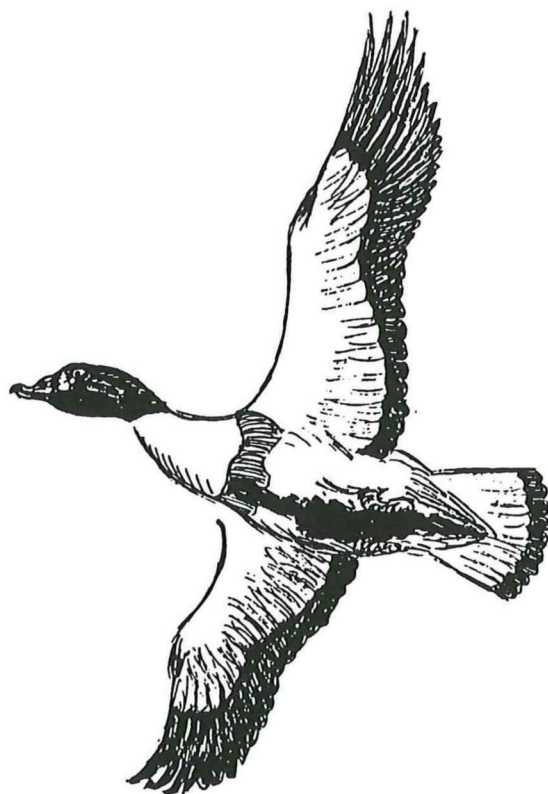
Trækfugle: Det bedste tidspunkt for andefugle, især taffeland og troldand, er marts/april og igen i oktober. Om vinteren iagttages sangsvane, hvinand og stor skallesluger.

De store mængder af aflejringer giver fine betingelser for vadefugle. I august/september kan man være sikker på at møde dobbeltbekkasin, hvidklire og mudderklire. Desuden træffes andre vadefuglearter i mindre antal.

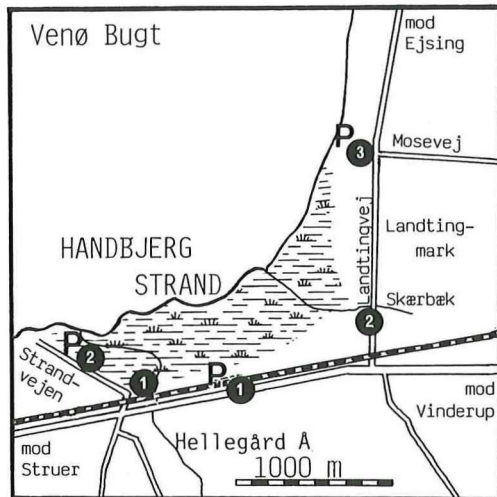
I maj og september er der gode chancer for at se både dværgmåge og sortterne – såvel unge som gamle fugle. Skarv og fiskehejre ses jævnligt.

Ved Herningsholm Ås udløb fra søen (3) kan man fra broen se lille lappedykker, grønbenet rørhøne, tårnfalk, af og til bjergvipstjert og bynkefugl. Om vinteren kan der ses flere vandstære.

På markerne syd for søen er der tit flokke af hjejler og viber, og om vinteren er der måske blå kærhøg og fjeldvåge. Rørhøg ses af og til afsøge rørskoven i træktiden.

Handbjerg Strand

Beliggenhed

3 km vest for Vinderup ved Venø Bugt.

Beskrivelse

Handbjerg Strand er et ca. 80 ha stort strandengsområde med moser og tagrørsbevoksning. Desuden er der ved lavvande meget store vadeblader i Venø Bugt. Området strækker sig fra Hellegård Å i vest forbi Skærbæk til Landtingmark i nord, hvor Mosevej fra Vinderup udmunder i Landtingvej. Området afgrænses mod syd af jernbanen.

Efterårsflokke af viber, hjejler og støre.

Adgangsforhold

Området er privatejet og derfor svært tilgængeligt. Strandensarealet kan med kikkert overskues fra broen over Hellegård Å i syd (1), fra P-pladsen ved Handbjergvej (P1) samt fra Landtingvej (2).

Fra P-pladsen (P2) ved Strandvejen kan man via sti og bro komme til stranden og gå mod øst. Nordfra gør man holdt ved Mosevejs udmunding i Landtingvej (P3). Herfra går man sydpå langs stranden, idet de fleste fugle altid står ved Skærbæks udløb i Venø Bugt. Ved de små vandfyldte damme er der til tider et rigt fugleliv.

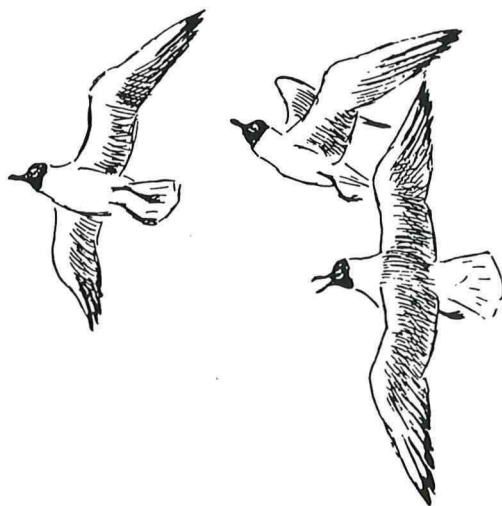
Fugleliv

Ynglefugle: Der yngler bl.a. krikand, gråand, toppet skallesluger, stor præste-

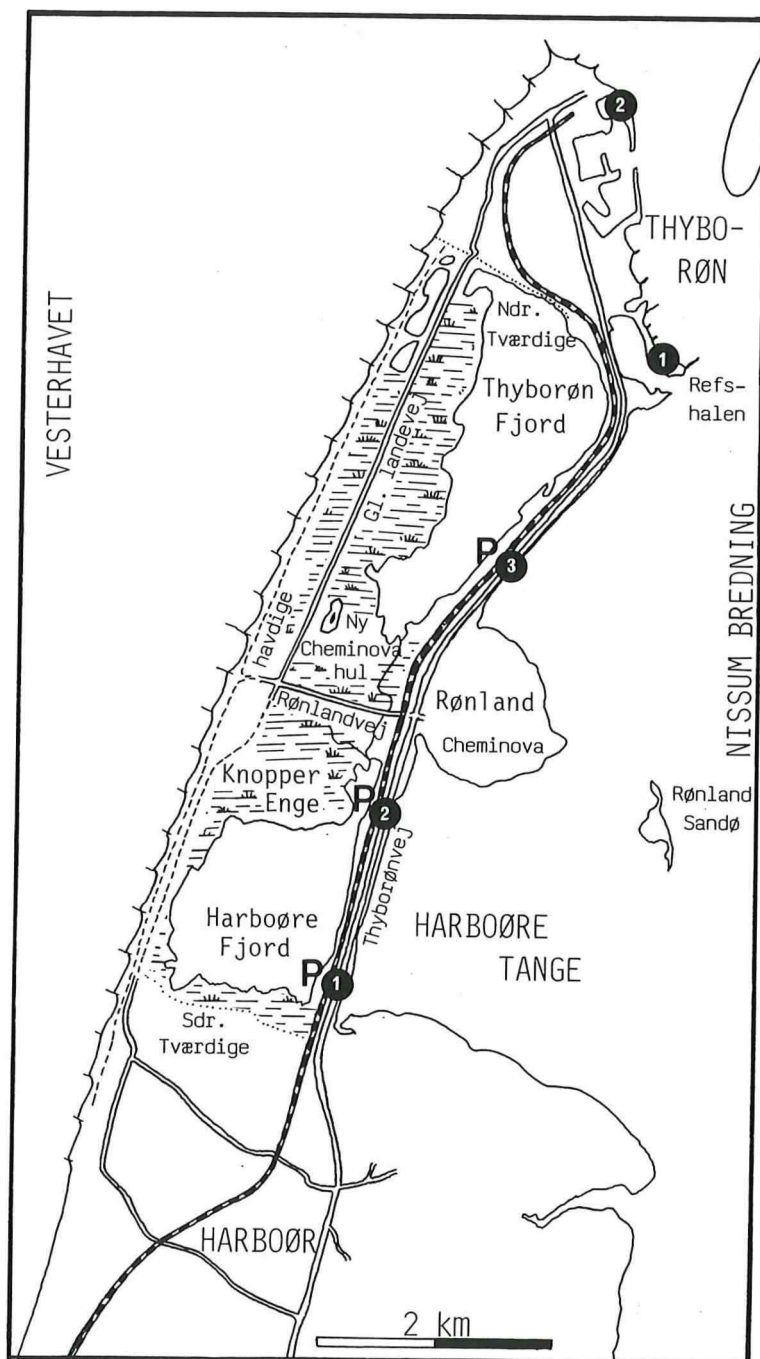
krave, vibe, dobbeltbekkasin, rødben, gul vipstjert og bynkefugl. I nærheden musvåge og tårnfalk. Muligvis også gravand, atlingand samt skeand.

Trækfugle: Området besøges bedst i træktiden om efteråret, hvor de første vadefugle allerede er tilbage i juli måned. I august kan der ses store flokke af strandskade, hjejle, vibe, dobbeltbekkasin, rødben, ryler og måger. Desuden ses et mindre antal hvidklire, svaleklire, mudderklire og stenvender. Ved sydlige og sydøstlige vinde er der særligt mange vadefugle.

I Venø Bugt ses mange gravænder og gråænder, mens krikænder især om foråret holder til på strandengen. Senere på året er der flokke af hvinænder i fjorden.

Harboøre Tange

I det »Nye Cheminovahul« yngler flere hundrede par klyder.

Beliggenhed

Mellem Thyborøn og Harbør.

Beskrivelse

Harbøre Tange er et ca. 2.400 ha stort statsejet område afgrænset af Vesterhavet mod vest, Nisum Bredning (Limfjorden) mod øst, Nordre Tværdige mod nord og Søndre Tværdige mod syd.

Området er hævet havbund og derfor fladt og lavtliggende. Det er domineret af 2 store samt flere mindre lavvandede brakvandssøer (laguner). Ellers er landskabet præget af strandenge samt en del områder tilgroet med tagrør og buske. Nogle parceller syd for hver af de 2 laguner dyrkes fortsat.

Kun havdiget mod vest, tværdigerne

og sikkerhedsdiget mod øst, hvorpå jernbanen ligger, rager nævneværdigt op i landskabet. Dog kan også kemikalievirkensomheden Cheminovas skorstene og bygninger ses fra hele tangen.

Gode nedgræssede strandenge findes på vestsiderne af de 2 laguner, på Knopper Enge og mellem Gammel Landevej og havdiget på den nordlige del. Langs østsiden af lagunerne er der en rørbræmme og et bælte med pilebuske, havtorn m.m.

Det »Nye Cheminovahul«, en kunstigt anlagt sø med 2 øer, har tiltrukket mange ynglefugle.

Området blev naturfredet i 1984, men der foregår en intensiv jagt i hele området med undtagelse af vandfladerne i de 2 laguner.

Brusbaner.

Adgangsforhold

Langs Thyborønvej kan man holde ind til siden og gå over jernbanen. Herfra er der god oversigt over området. Ved (P1) og (P3) er der vigepladser på vestsiden af vejen, mens man ved (P2) – eller andre steder langs vejen – må holde i vejrabatten. Mellem (P2) og (P3) kan man ofte med udbytte gå langs buskene på udkig efter småfugle.

Fra Gammel Landevej mellem Thyborøn og Rønlandvej har man gode muligheder for på ganske tæt hold at se ande- og vadefugle på engene ud mod havdiget – specielt hvis man bliver i bilen.

Ud for det »Nye Cheminovahul« kan anbefales et stop og en gåtur ind på den gamle jernbanedæmning, hvorfra søen og de 2 øer fint kan overskues. Fra Rønlandvej og sydpå kan man enten gå eller cykle på havdiget eller ad Vestkyststien (stiplet), hvorved man kommer noget tættere på fuglene. Fra vejen på havdiget er der i øvrigt et glimrende udsyn over havet og høfderne.

På Refshalen (1) syd for Agger færger, kan der ofte ses et større antal af sortgrå ryle.

Thyborøn Havn er også et besøg værd. Specielt kan anbefales den nordlige ydermole (2), hvorfra auktionshallens tag kan overskues. Her er der ofte mange måger.

Al færdsel er forbudt på strandengene i fuglenes yngletid fra 15. april til 15. juli!

Fugleliv

Ynglefugle: Tangen huser en af landets største bestande af almindelig ryle og store bestande af vibe og rødben. Brusbane og stor kobbersneppe yngler også her, ligesom strandskade og stor præstekrave. Hvidbrystet præstekrave har haft fast yngleplads her, men synes forsvundet de seneste år. Klyden har en meget betydelig ynglebestand på tangen, specielt i det »Nye Cheminovahul«. Her findes også en stor koloni af havterner samt enkelte fjordterner. Desuden er der en betydelig yngleforekomst af dværgterner, som ofte ses i området.

Blandt vandfuglene skal nævnes et stort antal gråand og blishøne samt enkelte par lille og toppet lappedykker,

knopsvane, krikand, spidsand, atlingand, skeand, trolldand og af og til knarand. Der er flere gøge og et stort antal sivsangere. Muligvis enkelte ynglepar af karmindompap.

Trækfugle: Området er bedst kendt for sine store forekomster af fugle i træktiderne – specielt vadefugle, men også andefugle og havfugle samt i mindre grad rovfugle og småfugle.

I januar-marts er Thyborøn Havn et godt sted for hvidvinget måge og gråmåge. Ved Refshalen er der gode muligheder for mange sortgrå ryler, og ved havet kan der ses flere forskellige arter af lommer og havdykænder.

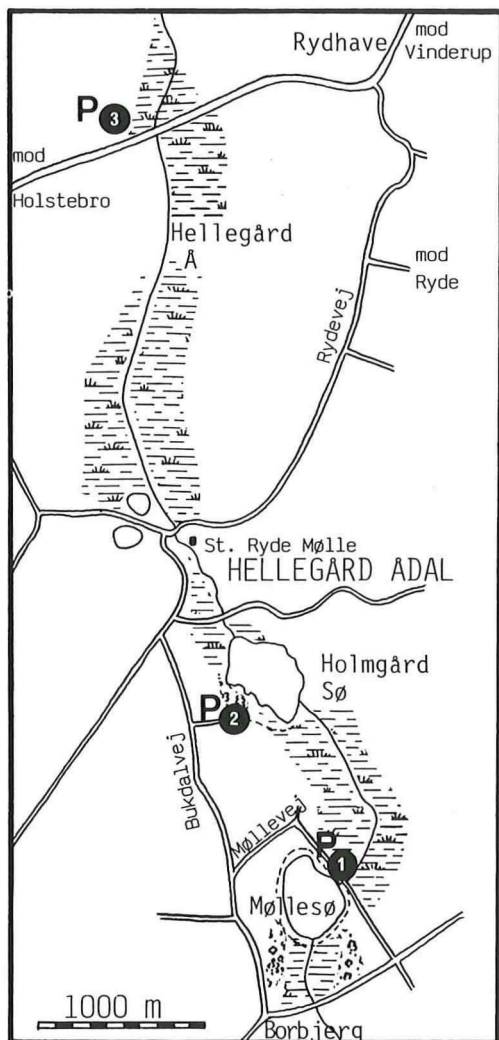
I marts-april – og i milde vintre allerede fra midten af januar – er kortnæbbede gæs dominerende på især Knopper Enge, hvor man siden 1991 har fodret dem om foråret. Der ses også mindre antal af blisgås, grågås, snegås, bramgås og knortegås samt af og til en enkelt sædgås (også tundrasædgås), dværggås og rødhalset gås. I marts kommer spidsand i stort tal, i april også krikand, atlingand, skeand og enkelte knarand. I første halvdel af maj toppe forårstrækket af vadefugle, hvor især de mange festklædte brushaner er et flot syn.

Efterårstrækket er det mest imponerende m.h.t. antal arter og fugle. Vadefugletrækket af voksne fugle er allerede i fuld gang midt i juli, mens ungfuglene følger ind i august. Det er ikke unormalt at se 25 arter af vadefugle først i august. Alle arter, der forekommer her i landet, kan ses. Det er et af Vestjyllands bedste områder for odinshane, store forekomster af islandsk ryle, dværgryle, krumnæbbet ryle og enkelte kærløber. Flere arter af amerikanske ryler samt thorshane er set på Tangen. Strandskade, klyde, stor præstekrave, hjejle, strandhjejle, vibe, brushane, dobbeltbekkasin, stor og lille kobbersneppe, rødben og hvidklire forekommer i større antal. Enkeltbekkasin, lille og stor regnspejl, sortklire, svaleklire, tinksmed, mudderklire og stenvender ses også i pæne antal.

Trækket af ænder præges i august af krikand, men efter jagtstart forsvinder de fleste svømmeænder undtagen pibeand.

Sidst i oktober kommer pibesvanerne i stort tal, og af småfugle ses bjerglærke, laplandsværling og snespurv. Ved havet raster islom og hvidnæbbet lom af og til.

Hellegård Ådal

Beliggenhed

Fra Venø Bugt mellem Struer og Vinderup og sydpå forbi Borbjerg.

Beskrivelse

Ved slutningen af sidste istid dannede smelte vandet den tunneldal, hvori vi i

dag finder Hellegård Ådal, Holmgård Sø og Borbjerg Møllesø. De store vandmasser, der under tryk gravede sig vej sydover under isen, aflejrede senere jorden på de flade hedesletter syd for Holstebro-Viborg vejen.

Borbjerg Møllesø er en opstemmet sø på 13 ha, hvorfra vandet tidligere drev en vandmølle til formaling af korn. Der drives i dag krovirksomhed på stedet. Søen, der er en af Danmarks mest forurenede, er omkranset af tagrør samt elle- og piletræer. Landskabet omkring søen præges af agerland og skov, men også lidt bebyggelse.

Fra Borbjerg Møllesø løber vandet i en kanal til den 13 ha store Holmgård Sø, som blev fredet i 1975. Landskabet præges af løvskov og ellesump, og ligeledes her omkranses søen næsten af rørskov. Fra søen løber vandet videre til St. Ryde Mølle, som også har været brugt til møllevirksomhed. Vandet løber nu videre i Hellegård Å, der efter at have passeret hovedvejen mellem Holstebro og Vinderup løber vest om Rydhave og ud i Venø Bugt.

Landskabet omkring hele ådalen er præget af engarealer, der bliver brugt til afgræsning eller høslet. På engene har der tidligere været gravet tørv flere steder, så der opstod vandhuller, men disse er efterhånden groet til med pil og el.

Adgangsforhold

I Borbjerg drejes mod Borbjerg Møllekro, hvor man kan benytte kroens

P-plads (P1). Fra området her har man en fin udsigt over det meste af Møllesøen. Der er også mulighed for at gå en tur på naturstien omkring søen (ca. 2 km).

Man kan også parkere ved den flotte gamle Borbjerg Holmgård vest for Holmgård Sø. Her findes en lille P-plads (P2), hvorfra det er tilladt at gå ind på græsplænen (privatejet) og kikke ud på søen eller gå en tur i skoven på de anlagte stier. Et meget naturskønt område.

Umiddelbart syd for Rydhave er der mulighed for at få et indtryk af Helligård Ådal ved at gøre holdt på den anlagte P-plads (P3).

Fugleliv

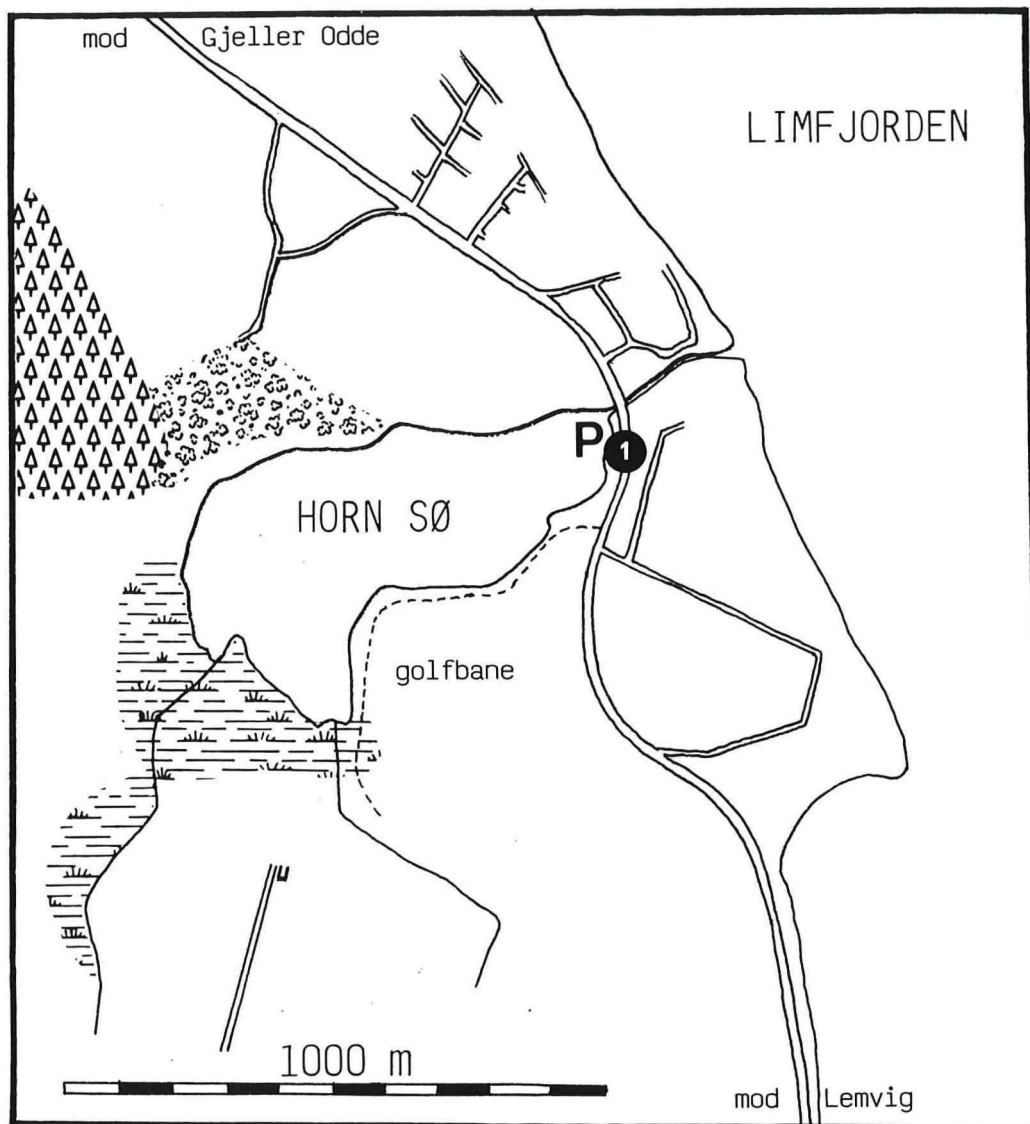
Ynglefugle: Ved Borbjerg Møllesø og Holmgård Sø yngler toppet lappedykker, gråand, blishøne og grønbenet rør-

høne samt måske vandrikse. I træer og buske omkring søerne yngler ud over de almindeligste småfugle også spætmejse, halemejse og sjagger. I hele ådalen træffes vibe, dobbeltbekkasin, rørsanger, nattergal, kæranger og græshoppesanger. Natuglen er fast ynglefugl ved begge søer. Langs åen yngler bjergvipstjert og måske isfugl. I området nord for Holstebro-Skive vejen er der et par store rågekolonier.

Trækfugle: I isfrie perioder ses i søerne en del stor skallesluger, gråand og enkelte arter af dykænder. Ved St. Ryde Mølle og Borbjerg Møllesø er vandstær fast gæst hele vinteren, og man kan også være heldig at se isfugl og bjergvipstjert. I tøjbrudstiden om foråret oversvømmes store dele af engene fra Rydhave til Venø Bugt. Her raster i hundredvis af svaner og ænder.

Horn Sø

Beliggenhed

2 km nord for Lemvig.

Beskrivelse

Horn Sø er en ca. 29 ha stor fersk/brakvandssø med forbindelse til Lem

Vig gennem en ca. 400 m lang afløbskanal. Der er 2 mindre tilløb i den sydvestlige del af søen. Søen ligger i et meget smukt kuperet landskab formet af isen under sidste istid. På nordsiden er der store overdrevsagtige skrænter, og

mod vest er der sammenhængende skovpartier. Mod syd er der anlagt en golfbane. Her er terrænet åbent og træløst. Søen er omgivet af enge undtagen i den vestlige del, hvor der er et rørskovsområde.

Søen er næringsrig og spildevandspåvirket, hvilket har medført, at der mangler bundvegetation.

Adgangsforhold

Der kan parkeres (P1) i den brede vejrbat ved østenden af søen, hvorfra den kan overskues. En gåtur ad den anlagte sti i kanten af golfbanen langs sydsiden af søen kan anbefales. Herfra overskues søen fint og i godt lys. Turen kan fortsættes hele vejen rundt om golfbanen.

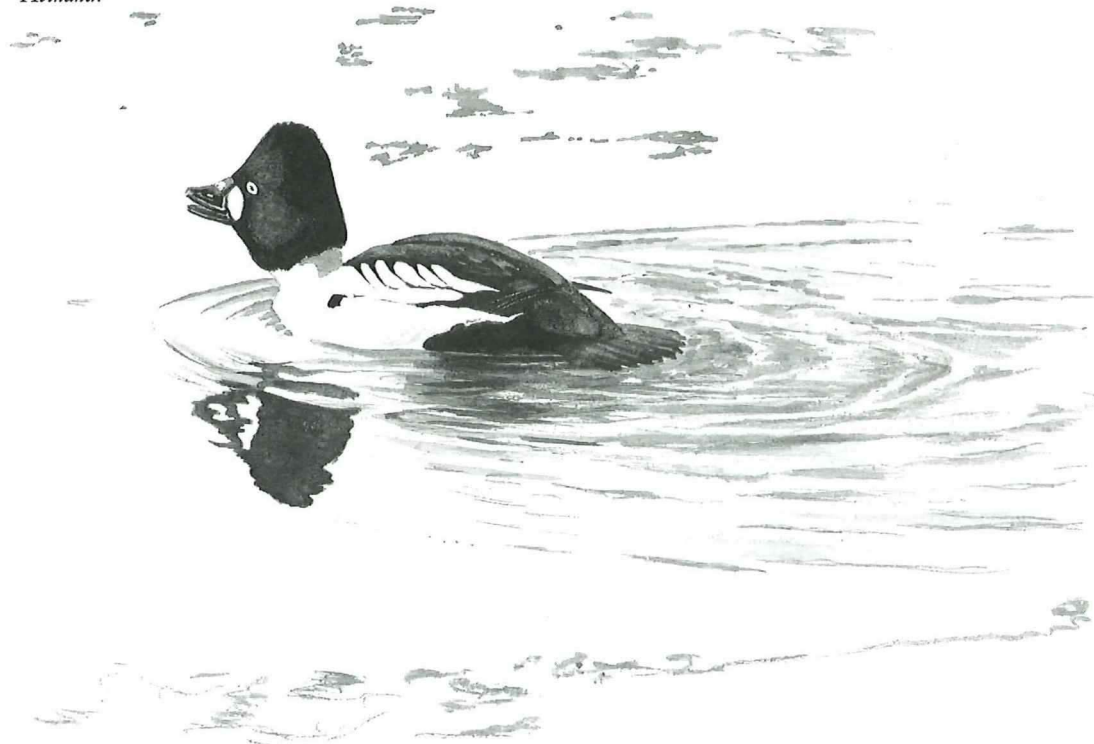
Fugleliv

Ynglefugle: Fiskehejrer fra den nærliggende koloni træffes hyppigt. Ved selve søen yngler kun enkelte par af toppet lappedykker, knopsvane, gråand, blis-høne, vandrikse, vibe og rødben.

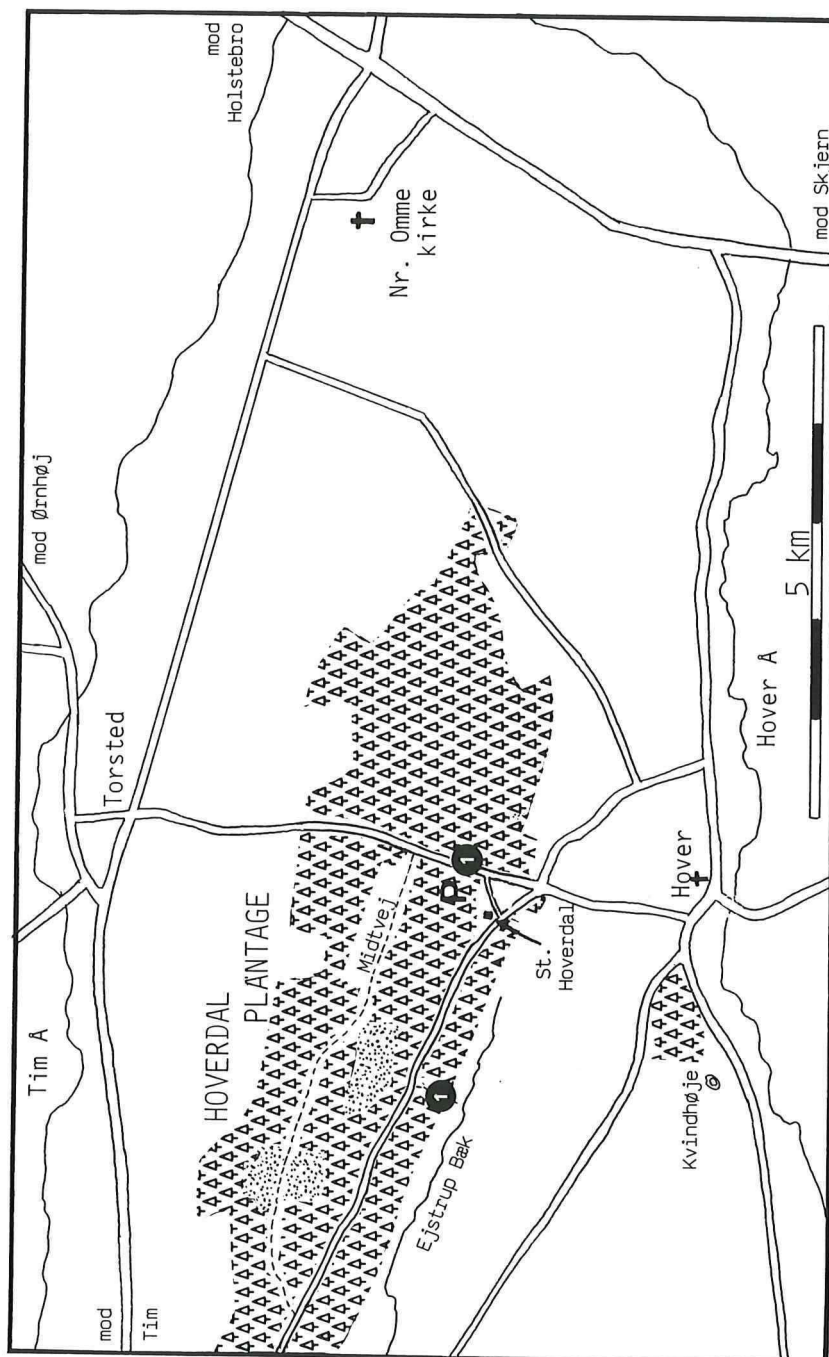
Trækfugle: I træktiden forår og efterår træffes en del vadefugle ved søen, især pæne antal af vibe, hjejle, mudderklire og dobbeltbekkasin, men også mindre antal af strandskade, svaleklire, tinksmed, hvidklire, rødben, sortklire og temmincksryle.

Søen er mest kendt for forekomsterne af andefugle i vinterhalvåret. Dykænderne dominerer med taffeland, troldand, hvinand og bjergand samt et mindre antal af stor skallesluger. Søen er desuden et af Vestjyllands sikreste steder for lille skallesluger.

Hvinand.

Hoverdal Plantage

Beliggenhed

14 km nordøst for Ringkøbing mellem landsbyerne Hover og Torsted.

Beskrivelse

Hoverdal Plantage, der er offentligt ejet, er på mange måder en typisk vestjysk plantage, men området byder på flere forskellige naturtyper. Det meste af plantagen består af granbevoksninger af forskellig alder, men også fyrreskov, lærkeskov, bøgeskov, egekrat og bevoksninger med bjergfyr forekommer. Rundt om i plantagen findes flere hedearealer, som bliver plejet, dvs. ryddet for bl.a. selvsåede bjergfyr. I kanten af plantagen findes flere mindre hedestykker. Mange af disse er dog under tilgroning. I plantagen er der også indlandsklitter, de såkaldte »indsande«. Disse ses bedst i nogle af de plejede hedearealer.

Enkelte steder er vandløb dæmmet op, så der dannes kunstige søer. Andre steder er der naturlige skovsøer, hvoraf nogle tørrer ud om sommeren. I den sydlige del af plantagen udspringer Ejstrup Bæk, hvis omgivelser henligger i naturtilstand som enge og mosedrag med en rig flora.

Adgangsforhold

Den letteste måde at komme til Hoverdal Plantage på er at benytte vejen mellem Hover og Torsted. Drej nordpå 500 m vest for Hover Kirke og følg vejen, der går gennem plantagen. Denne vej udmunder i Tim – Grønbjerg vejen syd for Torsted. Midt i plantagen findes der en P-plads (P1), hvorfra der er flere muligheder for vandre- eller cykelture.

Hvis man vil opleve de mange forskellige naturtyper, der findes i plantagen, kan det anbefales at benytte vejen mellem Tim og St. Hoverdal (skovfogedbolig). Denne grusvej er åben for bilkørsel.

Kør ad vejen fra Hover Kirke, drej til venstre allerførst i plantagen, køр forbi St. Hoverdal og fortsæt videre mod Tim. Vejen fører forbi forskellige skovtyper, åbne hedestrækninger og skovsøer. Herfra er også mulighed for at overskue området ved Ejstrup Bæk (1). Flere steder langs vejen er der parkeringsmuligheder, og man kan foretage kortere eller længere vandreture. Skovvejene, som udgår fra de nævnte adgangsveje, er kun åbne for gående og cyklende færdsel.

Man kan også gå på opdagelse ad de mange gode skovveje, men her er et turforslag, som giver et indtryk af den varierede plantage:

Fra P-pladsen (P1) går man lidt nordpå. Drej ud ad Midtvej, der er en grusbeklægt skovvej. Fortsæt ca. 4 km vestpå, indtil man kommer til den omtalte vej mellem St. Hoverdal og Tim. Her følger man vejen tilbage til St. Hoverdal. Lige efter bygningerne drejer man til venstre ad en skovvej, og efter en kort strækning er man ved landevejen og P-pladsen. Turen er ca. 9 km og velegnet til en cykeltur.

Fugleliv

Ynglefugle: I Hoverdal Plantage yngler alle de arter, der er typisk for en vestjysk plantage. Tornsanger, munk, gransanger, løvsanger, fuglekonge, topmejs og

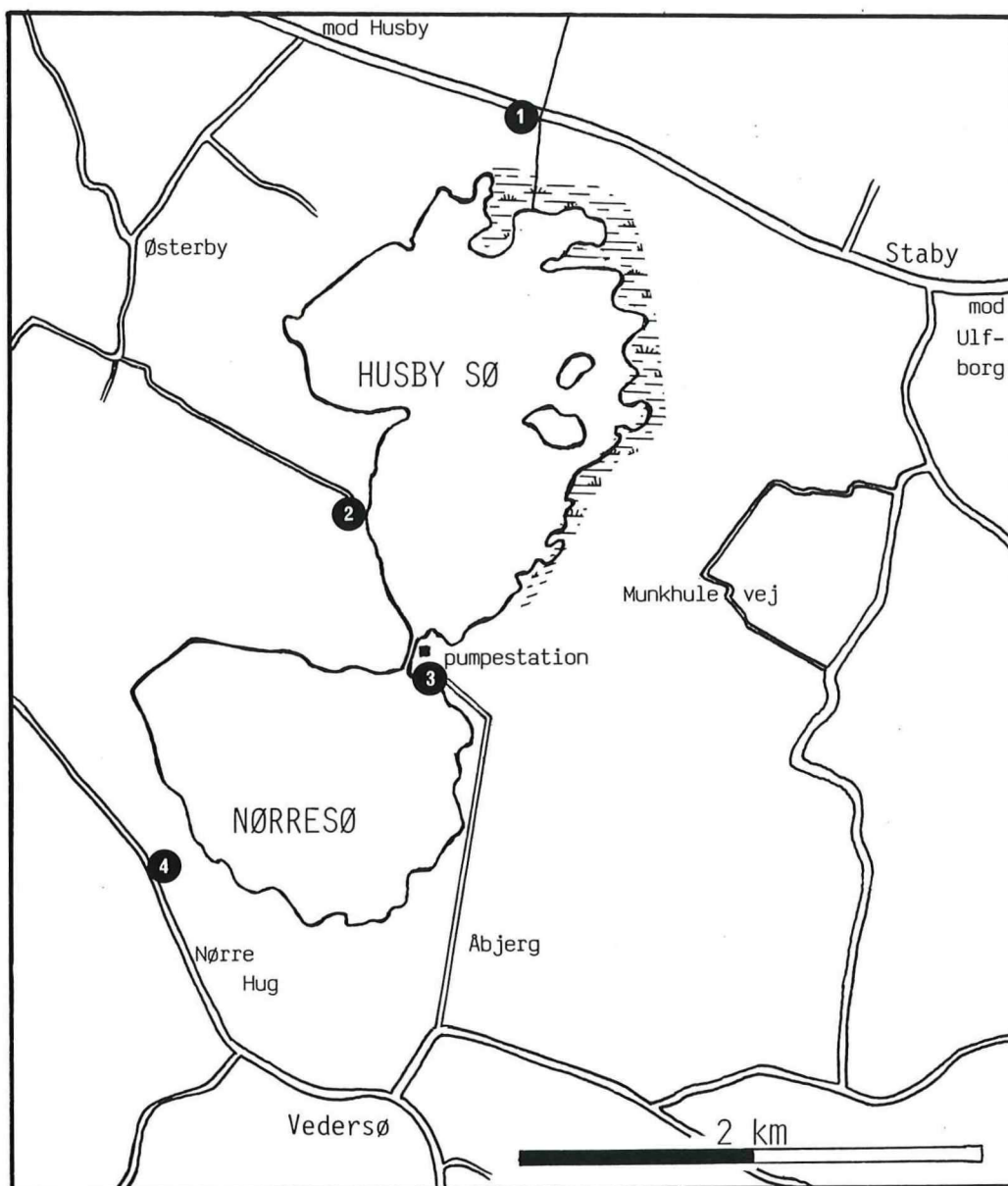
sortmejse er alle almindelige. Skovsanger kan høres i enkelte af løvplantningerne. Stor flagspætte kan ses de fleste steder i skoven, mens der kun er få par grønspætter. Der findes en pæn bestand af den nyindvandrede gråsiken. En specialitet er natravnen, der kan høres flere steder på stille lune aftener i forsommeren. Rødrygget tornskade og vendehals er fåtalligt ynglende. Blandt rovfuglene forekommer spurvehøg, musvåge og tårnfalk. Disse tre arter ses ofte, sidstnævnte hyppigt fouragerende over de åbne heder. Duehøg ses af og til.

På hedeområderne yngler sanglærke, skovpiber og gulspurv. I skovsøerne yngler lille lappedykker, gråand, grønbenet rørhøne og blichøne.

Trækfugle: Uden for yngletiden kan plantagen virke tom for fugle, men af og til høres en lille mejseflok eller nogle korsnæb. Over hedeområderne ses enkelte gange blå kærhøg og stor tornskade. Hele året kan man træffe lille korsnæb, der som regel sidder i toppen af nåletræerne og bearbejder kogler.

Husby Sø og Nørre Sø

Beliggenhed

6 km vest for Ulfborg.

Beskrivelse

Søerne er de eneste ferskvandssøer, der

Et eldorado for rørskovens fugle, bl. a. lappedykkere.

ligger tæt ved de vestjyske fjorde. De er relativt fladvandede med dybder mellem 1 og 1,5 m. Bunden dækkes af en udbredt vegetation af bl. a. vandpest og vandaks, og af flydebladsplanter kan nævnes frodige åkandevegetationer. Flere små »holme« af kogleaks findes i både Husby Sø og Nørre Sø. De omkranses begge af store rørskove, der eksempelvis på østsiden af Husby Sø rækker langt ud i søen. Særligt på østsiden af Husby Sø ligger der flere fugtige, ferske enge.

Begge søer, men især Nørre Sø, er blevet påvirket af store tilførsler af næringsstoffer fra de omkringliggende arealer.

Adgangsforhold

Især tre steder er velegnede til at overskue søerne. Den nordlige del af Husby

Sø kan ses på afstand fra Ulfborg-Husby vejen (1) umiddelbart vest for Staby, hvor søerne forbindes med en kanal til Felsted Kog i Nisum Fjord. Den sydlige del af Husby Sø kan ses på nærmere hold ved en lille bådplads på vestsiden (2).

Endelig kan Nørre Sø ses fra pumpestationen mellem søerne (3) samt fra landevejen nordvest for Vedersø (4).

Fugleliv

Ynglefugle: Søerne er især af interesse for en række søfuglearter. Toppet og sorthalset lappedykker er især karakteristiske med forholdsvis store bestande. Sorthalset lappedykker har særligt i Husby Sø sin største bestand i Vestjylland. Fuglene er samlet i kolonier i de yderste rørskovs- og kogleakszoner. Lappedykkerbestandene er som på flere

andre danske lokaliteter faldet i antal i slutningen af 1980'erne.

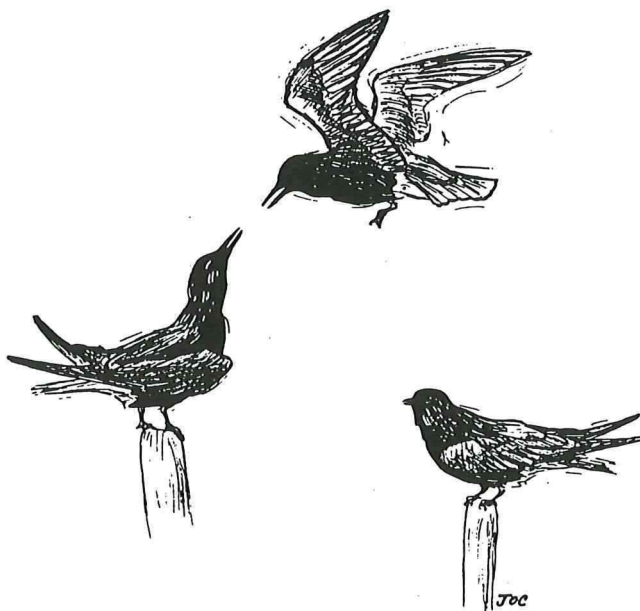
Husby Sø er fast yngleplads for skønsmæssigt 1-3 par rørdrum, der i forårsmånederne på lang afstand kan høres pauke fra søerne. Også enkelte par rørhøge yngler årligt i søerne.

En ret stor bestand af blyhøne og enkelte par knopsvane yngler i begge søer. Taffeland og troldand ses året rundt i småflokke i søerne, og i hvert fald sidstnævnte har en mindre ynglebestand her. Fuglene er knyttet til nogle få kolonier af hættemåge, der yngler på forskellige rørskovs- og kogleaksholme i søerne.

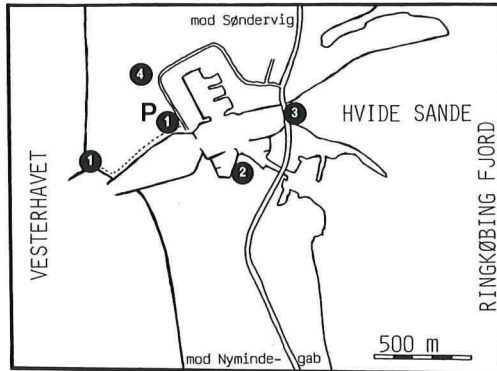
Rørskovene er også yngleplads for en bestand af vandrikse, og i enkelte tilfælde er også plettet rørvagtel registreret.

Endelig yngler enkelte par af græshoppesanger og muligvis pungmejse. Inden for de seneste år er der kommet en overraskende stor bestand af skægmejse, der med held kan ses flere steder i småflokke ved rørskovene, ikke mindst på østsiden af Husby Sø.

Trækfugle: Som rasteplass for gennemtrækkende og overvintrende fugle har søerne især betydning for svømme-fugle, hvor særligt sangsvane, gråand, krikand, taffeland, troldand, hvinand og stor skallesluger ses. På de tilstødende arealer ses rastende hjejle, vibe, stor regnspove samt bekkasiner. Bemærkelsesværdigt er også det meget store antal svaler, vipstjerter og stære, der især om efteråret overnatter i søernes rørskove.

Hvide Sande Havn

Beliggenhed

På Holmsland Klit mellem Ringkøbing Fjord og Vesterhavet.

Beskrivelse

Hvide Sandes udvikling startede først rigtigt i 1931, da kanalen og afvandingslusen blev bygget. Herefter er det gået stærkt. Havnen er udvidet i flere omgange, så den nu er en af landets største fiskerihavne. Langt den største del af fiskeriet foregår på havet, men nogle mindre både henter fangsten i fjorden.

Adgangsforhold

Trækkende eller rastende havfugle ses bedst fra (1). Parkér bilen vest for nordhavnen (P1) og gå langs indsejlingen ud til molerne. Hold øje med rastende fugle i indsejlingen.

Om vinteren kan der ses måger overalt i havneområdet. Se dog altid efter i havnebassinet ved auktionshallen (2).

Er det isvinter overskues sluseområdet meget fint fra selve afvandingslusen (3).

Forår og efterår er det værd at kikke efter rastende småfugle i krattet nordvest for havnen (4).

Fugleliv

Ynglefugle: På stranden få hundrede meter nord for indsejlingen yngler få par dværgterner. Stor præstekrave yngler også på stranden.

Trækfugle: Der kan ses havtræk som ved Nørre Lyngvig Fyr. Dog anbefales stedet (1) ikke i hård vind, da der ikke findes særligt gode læ-forhold her. I forbindelse med kuling eller storm i sep-

Gråmåge. Årlig gæst fra arktiske egne.

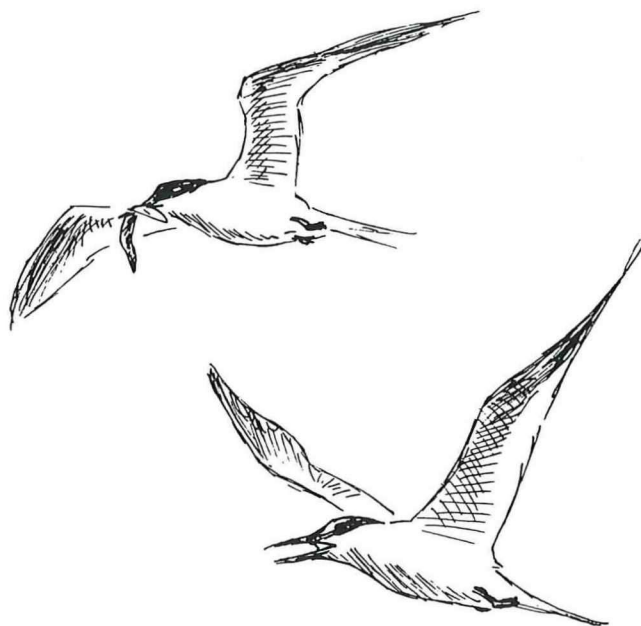

tember/oktober kan der dog ses rastende fugle i eller omkring indsejlingen. Bl. a. er der flere observationer af thorsbane og sabinemåge herfra.

I august-oktober kan der især på den nordlige mole ses sortgrå ryle og skærpiiber. I august måned står der ofte flere hundrede rider og terner på stranden nord for molerne.

Angående havfuglenes forekomst gennem året henvises til afsnittet om Nørre Lyngvig Fyr.

Om vinteren er det værd at se efter gråmåge i havnen. Hvidvinget måge ses også, men ikke årligt. I tilfælde af isvinter samles flokke af dykænder, skalleslugere og blishøns i sluseområdet, der altid er isfrit.

Høgildgård og Birkebæk Plantager

